

URZĄD MIEJSKI w BISKUPCU
BIURO OBSŁUGI RADY

Wpłynęło dnia 05-03-2024

Ilość zał. .... L.dz. 688

Czytelny podpis ..... *Tumyła*

Rasząg, 26 lutego 2024 roku

Rada Gminy Biskupiec

ul.Niepodległości 2

11-300 Biskupiec

Dotyczy: zmiana nazwy i godła miejscowości BISKUPIEC na nową nazwę BISZOFSTAN

Wniosek

Urzędowe nazwy miejscowości ustala, zmienia lub znosi, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw administracji publicznej (art. 7 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych; dalej: u.u.n.m.). Dokonuje tego na wniosek rady gminy, na której obszarze jest położona miejscowość (art. 8 ust. 1 u.u.n.m.). Rada gminy przedstawia stosowny wniosek ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej za pośrednictwem wojewody. Żądam , aby Rada Gminy Biskupiec przeprowadziła wymagane prawem konsultacje z mieszkańcami gminy w sprawie zmiany nazwy i godła miejscowości oraz poddanie głosowaniu w referendum , a dobrym terminem byłoby połączenie z najbliższymi wyborami do parlamentu europejskiego.

Poniżej przedstawię zasadną argumentację , która powinna skłonić radę gminy Biskupiec do zawnioskowania do MSWiA zmiany zarówno nazwy jak i godła miasta Biskupiec (propozycja wizerunku nowego godła i zmiany nazwy miejscowości na BISZOFSTAN znajduje się w załączniku nr 1.).

Od prawie ćwierć wieku prowadzę gospodarstwo rolne we wsi Rasząg oraz wydierżawiałem od RZGW jezioro Rasząg, nad którym położona jest wieś. W okresie dzierżawy jeziora Rasząg włożyłem bardzo dużo pracy i starań dbając o to jezioro, m.in. w początkowej fazie gruntownie oczyściłem jezioro z popegeerowskich wielu ton śmieci ; prowadziłem akcje informacyjno-edukacyjne organizując zawody wędkarskie dla dzieci i młodzieży z okolicznych wsi; prowadziłem ekologiczną i racjonalną gospodarkę rybacką we współpracy z naukowcami z UWM w Olsztynie zarybiając jezioro różnymi gatunkami ryb (m.in. sielawa , jesiotr, węgorz, szczupak) , a na efekty ekonomiczne tych zarybień musiałbym czekać wiele lat. W ciągu tego okresu czasu jestem naocznym świadkiem niszczenia środowiska naturalnego mojej wsi i gminy Biskupiec oraz negatywny wpływ urzędników m.in. z Biskupca na dobrostan mieszkańców Rasząga , Biskupca i innych okolicznych miejscowości. W dniu 5 maja 2009 roku (czyli prawie 14 lat temu ! ...i do dzisiaj nie mam żadnej odpowiedzi !) wysłałem do burmistrza Biskupca pismo (zał nr.2) wraz analizą pt."Rzeczywiste zagrożenia środowiskowe eksploatacji i przeróbki kopaliny ze złoża kruszywa naturalnego Rasząg..." (zał nr. 3) . Prognozy zamieszczone w tej analizie ziściły się , pomiary wysokości lustra wody w jeziorze Rasząg dokonane jesienią ubiegłego roku wskazały na obniżkę o ok. 0,9 m, co przy średniej głębokości jeziora 2,8 m stanowi obniżkę o 25% czyli utratę ok. 300.000 m3 wody. Przez wiele lat bez wymaganych pozwoleń wodno-prawnych pompowano do jeziora ścieki z kopalni (zdjęcie zał. nr 4) , aby nie doprowadzić do całkowitego wyschnięcia lub przeobrażenia

jeziora Rasząg. Degradacja jeziora Rasząg ma negatywny wpływ na inne jeziora z gminy Biskupiec z którymi jest (a właściwie już było) połączone , a mianowicie z jeziorem Rzeck i jeziorem Dadaj. Dla zobrazowania przedstawiam zdjęcie satelitarne kopalni kruszywa Rupińscy sp. jawna w Raszągu w bezpośredniej bliskości wsi Rasząg. Kopalnia pracuje 24 godziny na dobę emitując ogromny hałas wpływając wysoce szkodliwie na mieszkańców okolicznych wsi , nie zachowując obowiązujących norm i przepisów prawa. Jest to katastrofa ekologiczna i humanitarna dla mieszkańców wsi Rasząg i środowiska naturalnego . W samej kopalni Rupińscy sp. jawna w Raszągu miały miejsce już dwa śmiertelne wypadki (zginęło dwóch pracowników w dniu 11 października 2021 r. oraz w dniu 17 listopada 2022 roku) co świadczy o karygodnym niestosowaniu przepisów BHP w kopalni Rupińscy sp. jawna, a okoliczności tych wypadków do dziś nie zostały prawidłowo wyjaśnione.(zał. nr 7). Na zdjęciu satelitarnym (zdjęcie zał. nr 5) widać skalę tej katastrofy ekologicznej w bezpośredniej bliskości wsi Rasząg. Uważam, że gmina Biskupiec powinna wypłacić odszkodowanie każdemu mieszkańcowi wsi Rasząg w wysokości nie mniejszej niż 100.000 zł / osobę , co stanowi jedynie 1 złotówkę za każdą godzinę przez 12 lat tej udręki . Nawiasem mówiąc , Burmistrz mgr Kamil Kozłowski (zwany dalej BmgrKK) oraz osoby z rady gminnej wyrażające i podtrzymujące zgodę na uruchomienie i funkcjonowanie takiej kopalni (w tym również BmgrKK) powinni obligatoryjnie zamieszkać wraz z najbliższą rodziną przez okres minimum 12 miesięcy w bezpośredniej bliskości takiej kopalni (w tym przypadku w Raszągu) , aby na własnej skórze odczuć dramatyczne i negatywne skutki jej funkcjonowania. Beneficjentami ogromnych i nieuzasadnionych korzyści materialnych z funkcjonowania takiej kopalni są Rupińscy sp. jawna oraz osoby powiązane z nią w ten czy inny sposób (sprawozdanie finansowe Zakłady Produkcji Kruszyw Rupińscy S.J. KRS: 0000320967 zał. nr 6) .

Obecny herb przedstawia zamek (tego zamku już od dawna nie ma), jako gmach o spadzistym dachu z okalającymi go murami, z dwiema wieżami z blankami. Poniżej widoczna jest tarcza, na której przedstawione są obustronne schody. Między tarczą i zamkiem umieszczony jest kapelusz biskupi – mitra nawiązująca do godności biskupiej założyciela miasta biskupa Henryka Sorboma (Jego Ekscelencja ksiądz biskup zapewne w grobie się przewraca widząc , co z pięknym miastem Bischofsburg zrobiono w XXI wieku).

Proponowana zmiana nazwy miejscowości BISZOFSTAN nawiązuje do przedwojennej niemieckiej nazwy Bischofsburg (pierwszy człon nazwy) , a także do niemieckojęzycznej Austrii , czyli fabryki o austriackim rodowodzie FRITZ EGGER GmbH , która zdominowała w obecnym czasie miasto. Drugi człon nazwy nawiązuje do nazewnictwa o charakterze pejoratywnym jako niepraworządnych i źle zarządzanych państw np. Bantustan. Proponowane godło miasta BISZOFSTAN przedstawia dymiący komin firmy EGGER , który jest obecnie wizytówką miasta widoczny z kilkunastu kilometrów i punktem charakterystycznym (m.in. dla wszystkich podróżujących drogą krajową nr 16) . Szkielet ryby na żółtym tle symbolizuje zniszczenie środowiska naturalnego gminy m.in. przez kopalnię kruszywa Rupińscy sp. jawna w Raszągu jako katastrofę ekologiczną na ponad 100 ha w Rasząg i jako zanik, zanieczyszczenie lub przeobrażenie jezior Rasząg , Kraksy , Rzeckie , Dadaj, a także zanieczyszczenie środowiska naturalnego dokonywanego przez fabrykę EGGER.

W latach 2016 do 2021 nastąpił znaczny (7% z 19072 do 17782 osób) spadek ludności gminy Biskupiec , który wynika m.in. z uwarunkowań środowiskowych i dobrostanu życia mieszkańców, za 30 lat będzie to spadek 50%. Mógłbym teraz mnożyć przykłady bezsensownego i niekompetentnego funkcjonowania poszczególnych osób w strukturach administracyjnych i urzędniczych w Biskupcu , których doświadczyłem w ciągu ostatniego ćwierćwiecza, które nazywam urzędniczym syndromem ANK-i (ANK-a to akronim od Arogancja Niekompetencja i Korupcja) .

Można też znaleźć sporo osób pozytywnie myślących i mających na względzie dobro mieszkańców gminy , do nich należy na pewno grupa osób związanych ze Stowarzyszeniem Ekologicznym Warto Być

w Biskupcu , które to osoby zrobiły bardzo wiele dobrego dla członków lokalnej społeczności. Również osoby związane ze Stowarzyszeniem Przystanek Rasząg w Raszągu zrobiły bardzo wiele dobrego w początkowej fazie uruchamiania kopalni kruszywa Rupińscy sp. jawna w Raszągu , ale niestety ugięły się pod prężaniem syndromu ANK-i.

Niniejsze pismo adresuję do wszystkich 15 radnych Rady Miejskiej w Biskupcu , ale ze względów ekologicznych wysyłam 1 egzemplarz na ręce Przewodniczącej Rady Miejskiej Pani Aliny Radziszewskiej , aby umożliwiła zapoznanie się z tym pismem wszystkim radnym , prosząc jednocześnie , aby wszyscy radni podpisali się na kwestionariuszu stanowiący zał. nr 7 , a Panią Przewodniczącą proszę o odesłanie kwestionariusza z podpisami (skan na adres info@raszag.pl a oryginał na adres jak w komparycji)

Do wiadomości:

1. RADNI RADY MIEJSKIEJ W BISKUPCU, Al.Niepodległości 2, 11-300 Biskupiec

Cieślak Krzysztof -

Dudziak Tomasz -

Gacoch Paweł – Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej

Gutowski Mariusz

Iwańska Sylwia

Kostka Elżbieta

Matwiejczyk Marcin – Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej

Modlak Katarzyna

Radziszewska Alina – Przewodnicząca Rady Miejskiej

Skrajnowski Michał

Staniszewski Marek

Staszak Andrzej

Szczawiński Janusz

Zieliński Ryszard

Zygmuntowicz Angelika

2. Burmistrz mgr Kamil Kozłowski , Al.Niepodległości 2, 11-300 Biskupiec

3. Wojewoda Warmińsko-Mazurski Radosław Król , aleja Marszałka Józefa Piłsudskiego 7/9, 10-575 Olsztyn

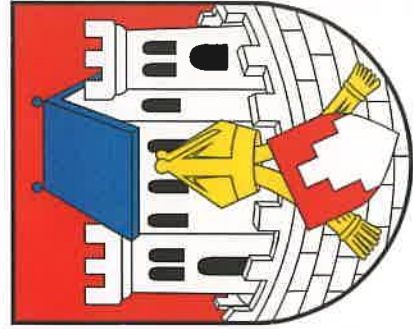
4. Stowarzyszenie Ekologiczne Warto Być, ul. Wojciecha Bogusławskiego 2C ,11-300 Biskupiec

5. Stowarzyszenie Przystanek Rasząg , Rasząg 12, 11–300 Biskupiec

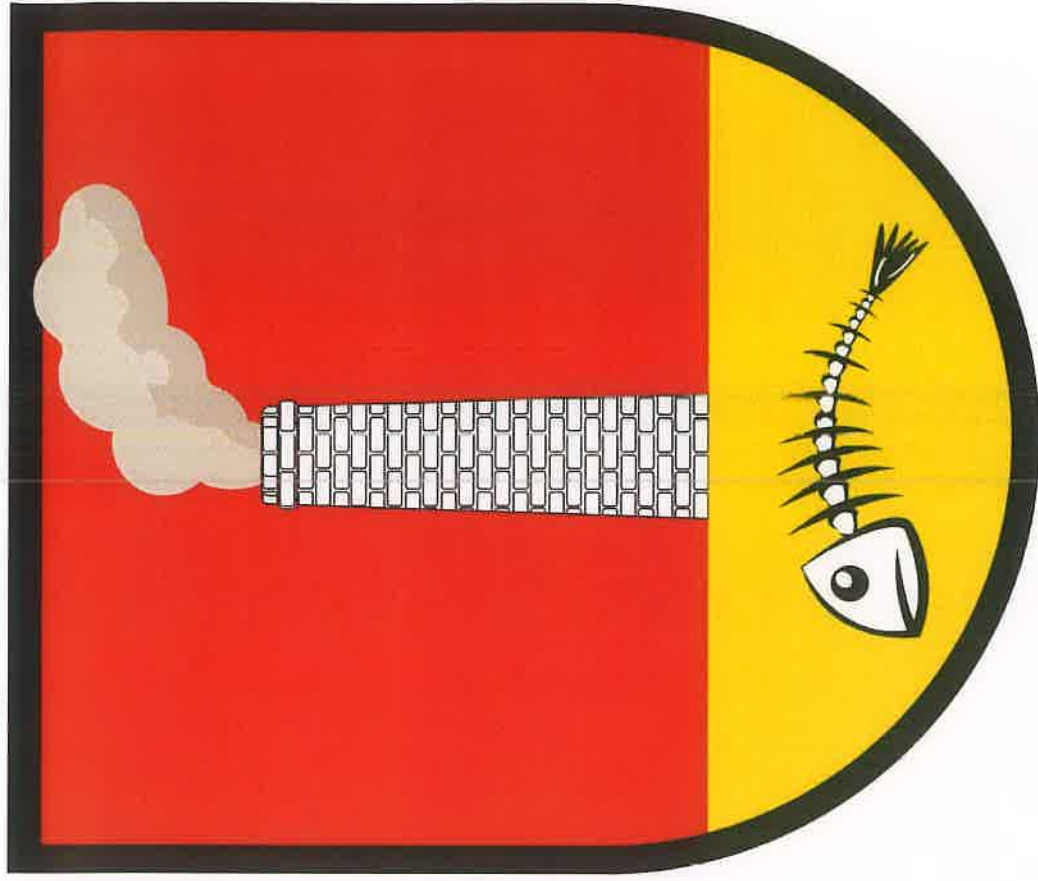

Obecny herb przedstawia zamek (tego zamku już od dawna nie ma), jako gmach o spadzistym dachu z okalającymi go murami, z dwiema wieżami z blankami. Poniżej widoczna jest tarcza, na której przedstawione są obustronne schody. Między tarczą i zamkiem umieszczony jest kapelus biskupi – mitra nawiązująca do godności biskupiej założyciela miasta biskupa Henryka Sorboma (Jego Eksceleńcja książd biskup zapewne w grobie się przewraca widząc, co z pięknym miastem Bischofsburg zrobiono w XXI wieku).

Proponowana zmiana nazwy miejscowości BISZOFSTAN nawiązuje do przedwojennej niemieckiej nazwy Bischofsburg (pierwszy człon nazwy), a także do niemieckojęzycznej Austrii , czyli fabryki o austriackim rodowodzie FRITZ EGGER GmbH , która zdominowała w obecnym czasie miasto. Drugi człon nazwy nawiązuje do nazewnictwa o charakterze pejoratywnym jako niepraworządnych i źle zarządzanych państw np. Bantustan , Pakistan. Proponowane godło miasta BISZOFSTAN przedstawia dymiący komin firmy EGGER , który jest obecnie wizytówką miasta widoczny z kilkunastu kilometrów i punktem charakterystycznym (m.in. dla wszystkich podróżujących drogą krajową nr 16) . Szkielet ryby na żółtym tle symbolizuje zniszczenie środowiska naturalnego gminy m.in. przez kopalnię kruszywa Rupińscy sp. jawna w Raszągu jako katastrofę ekologiczną na ponad 100 ha w Rasząg i jako zanik, zanieczyszczenie lub przeobrażenie jezior Rasząg , Kraksy , Rzeckie , Dadaj, a także zanieczyszczenie środowiska naturalnego dokonywanego przez fabrykę EGGER.

BISKUPIEC

BISZOFSTAN

z. A. n. v. 1.

Warszawa, 5 maja 2009 roku.

Pani Elżbieta Samorajczyk
Burmistrz
Urząd Miasta Biskupiec
11-300 Biskupiec
ul. Niepodległości 2

Dotyczy: budowa Zakładu Górniczego w Raszągu, Gm. Biskupiec woj. warm-mazurskie

Jestem głęboko zaniepokojony planami Urzędu Miasta i Gminy Biskupiec wydaniem decyzji środowiskowej zezwalającej na uruchomienie i rozpoczęcie eksploatacji kruszywa przez zakład górniczy w Raszągu. Stanowisko jakie reprezentują urzędnicy UM Biskupiec jest dla mnie całkowicie niezrozumiałe, jest ono sprzeczne z prawem i zdrowym rozsądkiem. Zdecydowanie się temu sprzeciwiam.

Działając na podstawie K.P.A. składam niniejszym:

- 1. wniosek o wznowienie postępowania**
- 2. wniosek o uznanie mnie za stronę w postępowaniu administracyjnym**

Uzasadnienie

W piśmie od GDOŚ nr DOOŚ-7620/1653/diś/08/09 z dn.2009.02.16 stwierdzono niedopuszczalność mojego zażalenia na postanowienie Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dn.13 listopada 2008r Zn. OŚ.PŚ. 7634-41/08 oraz poinformowano mnie, że z dniem 15 listopada 2008 r. weszła w życie nowa ustawa regulująca m.in. oceny oddziaływania na środowisko i w tym stanie prawnym organem właściwym do załatwienia zażaleń jest GDOŚ.

Pismem z dnia 21 lipca 2008 r. wystąpiłem do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie o uznanie mnie za stronę we wszystkich postępowaniach administracyjnych dotyczących koncesji, uzgodnień, zezwoleń, decyzji, planów zagospodarowania przestrzennego oraz wszelkich innych czynności mających związek z planowanym przedsięwzięciem polegającym na budowie kopalni – żwirowni we wsi Rasząg, ponieważ z niewiadomych mi powodów zostałem pominięty w procedurach administracyjnych.

W kolejnym piśmie, skierowanym do Urzędu w dniu 5 sierpnia 2008 r. wskazałem, że jestem dzierżawcą obwodu rybackiego jeziora Rasząg i w związku z tym, że przedsięwzięcie budowy kopalni kruszywa w sposób bezpośredni obejmuje i wpływa negatywnie na dzierżawione przeze mnie jezioro – posiadam interes prawny i powinienem zostać uznany za stronę w w/w postępowaniach administracyjnych.

Kolejną argumentację na wykazanie interesu prawnego w przedmiotowej sprawie przedstawiłem w piśmie do Urzędu Marszałkowskiego z dnia 20 sierpnia 2008 r. Pismem z dnia 3 października 2008 r. znak OŚ.PŚ.7634-41/08 Dyrektor Departamentu Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego poinformował mnie, że nie uznaje mnie za stronę w postępowaniu w sprawie uzgodnienia środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację przedsięwzięcia, polegającego na budowie Zakładu Górniczego „Rasząg”.

Pomimo upływu dwumiesięcznego terminu od dnia złożenia wniosku, o którym mowa w art. 35 k.p.a., organ nie wydał decyzji w powyższej sprawie, co oznacza, że organ nie załatwił sprawy w terminie.

W orzecznictwie i doktrynie wyrażone są bowiem poglądy, że w postępowaniu administracyjnym identyfikacja interesu prawnego następuje w trakcie postępowania wyjaśniającego, natomiast rozstrzygnięcie w sprawie interesu prawnego przybiera formę decyzji administracyjnej kończącej postępowanie – bądź to decyzji merytorycznej, bądź decyzji procesowej, umarzającej postępowanie ze względu na jego bezprzedmiotowość (Komentarz do art. 28 Kodeksu postępowania administracyjnego, A.Matana [w:] G.Łaszczyca, Cz.Martysz, A.Matan, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, tom I i II, Zakamycze 2005).

Prezentowane stanowisko potwierdza wyrok wojewódzkiego sądu administracyjnego w Warszawie z dnia 27 lutego 2007 r. w analogicznej sprawie o sygnaturze I SA/Wa 1850/06, w którym Sąd stwierdził, że w sprawie, objętej tym wyrokiem organ w sposób wadliwy, postanowieniem wstępnym rozstrzygnął o braku przymiotu strony, zamiast rozstrzygnąć rzecz w formie decyzji. W ocenie Sądu - *„Zagadnienie formy aktu organu administracji publicznej o uznaniu względnie odmowie uznania danego podmiotu za stronę postępowania administracyjnego ma bowiem istotne znaczenie z punktu widzenia ochrony praw jednostki, której powinno się zapewnić możliwość obrony poprzez uruchomienie weryfikacji aktu za pomocą określonych środków zaskarżenia”*.

Teza wyroku – w ocenie składającego zażalenie – ma pełne zastosowanie w niniejszej sprawie.

W tym stanie rzeczy niniejsze zażalenie jest w pełni uzasadnione.

Ponadto wskazać należy na dodatkowe okoliczności sprawy, uzasadniające wprost wniosek o uznanie mnie za stronę w ww. postępowaniu.

W ocenie organu, z przedłożonej przez Inwestora dokumentacji, w tym raporcie oddziaływania na środowisko wynika, że teren, na którym zlokalizowany będzie Zakład „usytuowany jest w znacznej odległości od dzierżawionej(...) nieruchomości i bezpośrednio z nią nie graniczy, a obszar objęty zasięgiem negatywnego oddziaływania ww. zakładu na środowisko jest mniejszy niż teren górniczy. Planowane przedsięwzięcie nie będzie wpływać na stosunki wodne panujące w glebie oraz zakłócać przepływu wód w jeziorze Rasząg”.

Tymczasem przeciwne wnioski wypływają z analizy, zleconej przeze mnie własnym kosztem i staraniem, sporządzonej przez dra [imię] – biegłego Ministra Środowiska w zakresie prognoz przy MPZP i biegłego Wojewody w zakresie: ocen oddziaływania na środowisko, postępowania wodnoprawnego – przy współpracy z dr [imię]

– pn. *„Rzeczywiste zagrożenia środowiskowe eksploatacji i przeróbki kopaliny ze złoża kruszywa naturalnego Rasząg w świetle dotychczas zrealizowanego raportu oddziaływania na środowisko”*.

W raporcie tym biegły analizuje raport oddziaływania na środowisko, przedstawiony przez Inwestora w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia polegającego na budowie i funkcjonowaniu Zakładu Górniczego

„Rasząg”. We wnioskach końcowych biegły wskazuje między innymi, że **„nie ma najmniejszych wątpliwości co do faktu, że inwestycja nie zamknie się z uciążliwościami w granicach własności gruntowej**. Brak jest badań i obserwacji, które pozwoliły by wyeliminować brak oddziaływania na jezioro Rasząg... i dalej... Ponieważ **jezioro Rasząg**, przy powierzchni ok. 30,5 ha i średniej głębokości 2,8 m ma objętość ok. 900 tys. m³, to corocznie zostanie wyeliminowany dopływ stanowiący ok. 20% (a nawet 25%) całkowitej objętości jeziora. To **w krótkim okresie czasu może oznaczać, jeżeli nie jego zanik, to przynajmniej pełne przeobrażenie**.

Brak jakichkolwiek pomiarów hydrologicznych, hydrogeologicznych, a także brak rzeczywistego bilansu wodnego sprawia, że teza o braku wpływu inwestycji na jezioro Rasząg nie poparta żadnymi pomiarami w tym zakresie nie jest wiarygodna. Należy przy tym podkreślić, że przeobrażenie jeziora Rasząg pociągnie za sobą przeobrażenie jeziora Rzeck, a nie pozostanie też bez wpływu na jezioro Dadaj. Będą to typowe oddziaływania pośrednie i skumulowane.”

Czy urzędnicy Miasta i Gminy Biskupiec chcą doprowadzić w kraju będącym członkiem Unii Europejskiej do osuszenia całych jezior?

Do niniejszego pisma dołączam w.w analizę biegłego dra ..... i wnoszę o dołączenie jej do akt sprawy.

Biorąc powyższe pod uwagę, wnoszę, jak wyżej.

W załączeniu:

1. Analiza sporządzona przez biegłego(30 str)

dr

przy współpracy z dr

**RZECZYWISTE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKOWE EKSPLOATACJI
I PRZERÓBKI KOPALINY ZE ZŁOŻA KRUSZYWA NATURALNEGO
RASZĄG W ŚWIETLE DOTYCHCZAS ZREALIZOWANEGO
RAPORTU ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO**

1. WPROWADZENIE

Każda inwestycja mogąca potencjalnie oddziaływać na środowisko objęta jest procedurą „raportu oddziaływania na środowisko”. Procedura ta regulowana jest ustawą „Prawo ochrony środowiska” (ustawa z dnia 27.04.2001 r. tekst jednolity Dz. U. Nr 25 poz. 150 z 2008 r.). Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9.11.2004 r., wydobywanie kopalin ze złoża metodą odkrywkową na powierzchni obszaru górniczego nie mniejszej niż 25 ha kwalifikowane jest do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których realizacja raportu oddziaływania na środowisko jest obligatoryjna. Oznacza to, że już sama kwalifikacja prawna docelowej inwestycji sprawia, że eksploatacja złóż żwiru ze złoża Rasząg z terenu o powierzchni 90 ha jest przedsięwzięciem, które bez wątpienia stwarza istotne zagrożenia środowiskowe.

Realizacji raportu oddziaływania na środowisko podjęła się olsztyńska firma „EkoKoncept”. Należy tu podkreślić, że firma EkoKoncept funkcjonuje już od wielu lat i posiada realizację wielu prac środowiskowych dla liczących się inwestycji (głównie na obszarze Warmii i Mazur). Można było zatem zakładać, że firma EkoKoncept jako doświadczony wykonawca prac środowiskowych zrealizuje pracę na wysokim poziomie merytorycznym oraz w obiektywny sposób obrazującą rzeczywiste zagrożenia środowiskowe wynikające z zamierzeń Inwestora. Należy przy tym podkreślić, że nasze prawodawstwo przewiduje, że raport oddziaływania na środowisko jest finansowany przez inwestora. Nie oznacza to jednak, że raport realizowany przez niezależnych ekspertów ze środków finansowych inwestora powinien być „hymnem pochwalnym” na rzecz jego zamiarów. Winien on być pracą obiektywną, w sposób jasny i fachowy obrazującą wszelkie zagrożenia wynikające z potencjalnej inwestycji oracząc wręcz krytycznie odnosić się do określonych zamierzeń inwestora.

Raport oddziaływania na środowisko jako praca obligatoryjna została zrealizowany przez firmę EkoKoncept w sierpniu 2007 r. Ze względu na zastrzeżenia organizacji ekologicznych „Pierwiosnek” i „ProRe”, w listopadzie 2007 r. zostało opracowane uzupełnienie do raportu.

Po zapoznaniu się z raportem, (będący właścicielem gruntów we wsi Rasząg i przede wszystkim będący dzierżawcą jeziora Rasząg), dostrzegając merytoryczne uchybienia pracy zwrócił się do niżej podpisanego z prośbą o ustosunkowanie się do zrealizowanego przez EkoKoncept raportu oddziaływania na środowisko oraz analizę rzeczywistych zagrożeń środowiskowych w rejonie lokalizacji docelowego zakładu górnictwa.

Ze swej strony niżej podpisany pragnie podkreślić, że celem jego pracy nie jest „czysta krytyka” przedłożonego raportu zrealizowanego przez firmę EkoKoncept, lecz podkreślenie całkowicie pominiętych lokalnych wartości środowiskowych i przedstawienie zagrożeń dla terenów sąsiednich. Co do tych ostatnich nie ma tu najmniejszych wątpliwości, co wynika już z samej kwalifikacji prawnej – „inwestycji mogącej znacząco oddziaływać na środowisko”.

2. ANALIZA PRZEDŁOŻONEGO RAPORTU ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Raport oddziaływania na środowisko został przedstawiony na 69 stronach tekstowych. Posiada 19 załączników tekstowych i graficznych w oparciu o lokalne akty prawne oraz dokumenty planistyczne. Uzupełnienie raportu, to nie poparte żadnymi załącznikami graficznymi dwie strony tekstu.

Już w pierwszym rozdziale raport podkreśla zgodność zamierzeń inwestycyjnych z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Teren złoża jest oznaczony symbolem 1-PE i jest to teren przeznaczony na cele eksploatacji kopalni. Jest to rzeczywiście aktualny stan prawny wynikający z uchwały nr XLVI/313/2002 Rady Miejskiej w Biskupcu z dnia 04.10.2002 r. Niestety w całym raporcie nie ma odniesienia do „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Biskupiec” (uchwała nr XLII/309/2006 z dnia 25.07.2006 r.). I tu należy podkreślić, że głównym celem zagospodarowania przestrzennego gminy Biskupiec jest „rozwój zrównoważony, gwarantujący wzrost poziomu życia mieszkańców i zapewnienie gminie Biskupiec trwałej konkurencyjności w regionie, przy zachowaniu walorów przyrodniczych i kulturowych oraz optymalnym wykorzystaniu podstawowego zasobu, jakim jest przestrzeń”, a szczegółowo:

- zachowanie i poprawa środowiska przyrodniczego;
- poprawa jakości wód powierzchniowych;
- rekultywacja terenów zdegradowanych (*a nie tworzenie nowych!*);
- zachowanie heterogennego charakteru krajobrazu
- i inne.

Przy charakterystyce funkcji obszaru nigdzie nie ma wymienionej „intensyfikacji działalności górniczej czy podobnej”.

„Studium” dopuszcza w p. III.3.1 eksploatację złoża Rasząg, ale **tylko poza terenem leśnym**. Warto natomiast zwrócić uwagę na zapis p. III.3.2 „Studium”, który mówi „nie wolno pogarszać istniejących stosunków wodnych i naruszać równowagi przyrodniczej”. Oznacza to, że projektowana inwestycja w znacznym stopniu narusza obowiązujące „Studium”, a zatem w opinii niżej podpisanego nie jest zgodna z polityką przestrzennego rozwoju gminy Biskupiec.

Wielkość inwestycji i opis instalacji

Eksploatacja odkrywkowa kruszywa ma objąć obszar o powierzchni 90 ha. Czas eksploatacji to ok. 25-30 lat.

Na stronie 6 autorzy raportu piszą „...oraz usunięcie drzewostanu”, czyli jest tu ewidentna sprzeczność ze „Studium”, które zakłada zakaz eksploatacji na terenach zalesionych. Przy określeniu czasu eksploatacji brak jest jakichkolwiek krytycznych uwag autorów raportu pod adresem zamierzeń inwestycyjnych.

Z opracowania przedłożonego przez firmę EkoKoncept zupełnie nie można się zorientować co do formy zagospodarowania terenu – brak aktualnej mapy zagospodarowania gruntów. To uniemożliwia dalsze, prawidłowe wnioskowanie.

Na stronie 8 autorzy raportu piszą, że przez rok zakład ma funkcjonować w oparciu o energię elektryczną z agregatów. W dalszej części opracowania brak jest śladu o emisji hałasu z pracujących agregatów prądotwórczych.

Autorzy piszą, że w wyniku inwestycji zostanie przemieszczonych 2300 tys. m³ gruntów. Znaczna część tej masy to, zgodnie z ustawą „O odpadach”, odpad, do którego autorzy w dalszej części opracowania się nie odnoszą. W wiodącym rozdziale 8.4.2 nigdzie nie ma wymienionych odpadów z grupy 1, które przecież będą odpadami dominującymi.

Zagadnienia środowiska naturalnego

Praktycznie od strony 16 opracowania aż do strony 34 autorzy przedstawiają szeroki opis warunków środowiskowych Pojezierza Mazurskiego. Opis ten zupełnie nie wiąże się z warunkami środowiskowymi bezpośredniego terenu przyszłej inwestycji. Należy zadać pytanie, czemu ma służyć ten „wypełniacz” opracowania, skoro cały rozdział nie wskazuje, aby autorzy przeprowadzili w terenie chociaż jedną rzeczywistą wizję lokalną i wykonali przynajmniej uproszczoną waloryzację lokalnych warunków przyrodniczych. To w efekcie rzutuje na fakt, że autorzy nie dostrzegając lokalnych warunków środowiskowych klasyfikują teren jedynie jako „położony poza granicami terenów prawnie chronionych”. Zapewne autorzy wyszli tu z założenia, że nie ważne co w danym terenie jest – i tak zostanie to w pełni zniszczone przez kopalnię. Aby nie być gołosłownym tu, wykonano tu krótką wizję lokalną, której efekt przedstawiono w rozdziale 3.

Opis wariantów przedsięwzięcia

W rozdziale 4.1 raportu podkreśla się, że niepodejmowanie przedsięwzięcia wpłynie niekorzystnie na sytuację bezrobocia w gminie Biskupiec. Z opracowania ewidentnie wynika, że w kopalni będzie zatrudnionych ok. 15 osób. Należy zadać sobie pytanie, ilu mieszkańców rejonu Rasząga straci możliwość utrzymywania się z agroturystyki? Raport nawet w jednym zdaniu nie mówi nic o utracie walorów krajobrazowych, co będzie rzutować bezpośrednio na jedno, a pośrednio na dwa lub trzy pokolenia tutejszych mieszkańców. Niewątpliwym jest jednak fakt, że dla rozwoju kraju niezbędne jest uruchamianie eksploatacji na nowych obszarach surowcowych.

Pozostają pytania: czy musi to mieć miejsce na taką skalę?; czy musi to mieć miejsce w tak interesującej przyrodniczo okolicy? Raport o tym milczy.

Oddziaływanie wybranego wariantu na środowisko

Autorzy raportu próbują „na siłę” podkreślać bardzo wątpliwe pozytywne następstwa zamierzeń inwestycyjnych, natomiast pomijają milczeniem zjawiska w pełni negatywne. Przykładowo piszą (str. 38) „ogólnie oceniana inwestycja nie powinna uszczuplać świata zwierząt, a jedynie go wzbogacić, w przypadku zalesienia oraz utworzenia zbiornika wodnego w wyrobisku”. Autorzy jednak nie piszą, że będzie to miało miejsce dopiero za kilkadziesiąt lat! Czyli de facto będzie to miało miejsce w czasie już nieistotnym dla obecnie młodych i żyjących tu ludzi.

Autorzy piszą o przedsięwzięciu jako o niemającym jakiegokolwiek wpływu na ludność – czy zatem oznacza to, że miejscowa ludność chce żyć w kopalnianym krajobrazie, tzw. „krajobrazie księżycowym”? Chyba nie!

Szczególnie mocno autorzy raportu zwracają uwagę na nie przekroczenie norm powietrza (str. 38). Pomijają całkowicie zagrożenie wpływu niesionej wiatrem frakcji pyłasto-piaszczystej, porywanej przez podmuchy z nieporośniętej roślinnością powierzchni wyrobiska. W związku z powyższym niżej podpisany stoi na stanowisku, że: inwestycja nie zamknie się oddziaływaniem w swoich granicach. Inwestycja nie pozostanie bez wpływu na sąsiednie dobra materialne – utrata wartości krajobrazowych przyczynie się do spadku dochodów z turystyki itp.

Zagadnienie znaczących oddziaływań

W odniesieniu do powietrza.

Ze względu na brak zorganizowanej emisji wpływ na powietrze jest trudny do oszacowania. W opracowaniu uwzględniono jedynie emisje substancji z maszyn i urządzeń, podczas gdy w rzeczywistości główna uciążliwość na etapie eksploatacji będzie zapylenie spowodowane porywaniem pyłów z obszaru wyrobiska przez wiatr.

Autorzy raportu nie podali źródeł przyjętych do obliczeń emisji jednostkowych z maszyn i urządzeń. Wątpliwości budzi przyjęcie w obliczeniach zerowego tła benzenu i tlenku węgla.

Autorzy w ślad za autorem oprogramowania OPERAT powołują się na atest Instytutu Ochrony Środowiska w Warszawie BA/147/06. Instytut od bez mała dziesięciu lat nie atestuje oprogramowania do obliczania zanieczyszczenia powietrza i taki atest nie jest wymagany. Powoływanie się na nieaktualny już atest IOŚ z 1996 roku jest nadużyciem.

W odniesieniu do hałasu autorzy raportu nie podali źródła przyjętych do obliczeń poziomów mocy akustycznej maszyn i urządzeń. Obliczenia wykonano z użyciem emitorów powierzchniowych zlokalizowanych głównie w obszarze zakładu przetwórczego. Najbliższa zabudowa znajduje się w odległości 20 m od planowanej krawędzi wyrobiska. Praca maszyn (koparka, spycharka) w bezpośrednim sąsiedztwie tej zabudowy może spowodować okresowe przekroczenie dopuszczalnych poziomów dźwięku w tym obszarze.

Z „drobiazgów”, ale istotnych należy wymienić:

- brak wskazania agregatów prądotwórczych jako źródła hałasu;
- brak chociażby skrótowego ustosunkowania się do ruchu ponad 100 kursów samochodów ciężarowych, które będą wyjeżdżać z kopalni na lokalne drogi.

W zakresie woda i ścieki autorzy raportu podali ilości wody zużywanej przez obsługę kopalni. Całkowicie pominieli natomiast wodę technologiczną używaną do innych urządzeń, a przede wszystkim zużywaną chociażby przez płuczki zakładu przeróbczego. Będą to wielokrotnie większe ilości wody niż woda zużywana do celów socjalnych.

W zagadnieniu odpadów całkowicie pominięto główny odpad powstający w kopalni i zakładzie przeróbczym, tj. odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalni (kod 010102, 010408 i 010409). Skoro zakład eksploatuje rocznie 1000.000 Mg surowca, a produkuje 400.000 Mg produktu, to znaczy, że wytwarza rocznie 600.000 Mg odpadu.

Opis metod prognozowania

W metodach prognozowania podanych przez autorów raportu jest odniesienie się do powietrza, hałasu, wody i ścieków oraz odpadów – brak natomiast w prognozowaniu odniesienia się do:

- krajobrazu,
- przyrody,
- zmian stosunków wodnych.

Wynika to z faktu, że zagadnienia te są w raporcie praktycznie pominięte.

Opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczych negatywnych oddziaływań na środowisko

W rozdziale tym autorzy winni zaproponować określone działania inwestora służące minimalizacji oddziaływań kopalni i zakładu przeróbczego w odniesieniu do:

- atmosfery – brakuje jakichkolwiek propozycji służących ograniczeniu pylenia; jest oczywiste, że po zdjęciu nadkładu krajobraz zaczyna przypominać tzw. Krajobraz

- postglacjalny – wówczas obszarowo następuje wynoszenie frakcji pylasto-piaszczystej, która może być przenoszona na znaczne odległości;
- wykorzystania odpadu – brak dostrzeżenia i sklasyfikowania głównego odpadu, jakim jest odpad górniczy;
- hałasu – nie dostrzega się zupełnie akustycznych oddziaływań zewnętrznych, wynikających z ponad 100 kursów ciężkich samochodów z urobkiem (po lokalnej drodze przez Botowo w stronę Biskupca lub Dźwierzut lub też po drodze z Rasząga do Rzecka);
- ścieków – brak analizy zagadnienia ścieków przemysłowych, tj. technologicznych.

Zupełnie nie poruszono kompensacji przyrodniczej w odniesieniu do strat przyrodniczo-krajobrazowych. Przeciwnie z tego powodu lokalni mieszkańcy, oprócz wartości niewymiernych, będą mieli straty wymierne, wynikające np. z niemożności prowadzenia agroturystyki.

Wskazanie konieczności ustalenia obszaru ograniczonego użytkowania

Ponieważ autorzy raportu nie dostrzegają oddziaływań zewnętrznych inwestycji, to nie wskazują na konieczność ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania. O tym, że takie oddziaływania istnieją, będzie podkreślone w dalszej części przedłożonej opinii.

Analiza możliwych konfliktów społecznych

Na stronie 61 autorzy raportu stwierdzają jednoznacznie, że projektowana inwestycja zamyka się w granicach Zakładu Górniczego „Rasząg” i nie będzie źródłem konfliktów społecznych. Ponieważ inwestycja w opinii niżej podpisanego będzie powodować:

- utratę wartości środowiskowych,
- naruszenie stosunków wodnych,
- przeobrażenie krajobrazu,
- określone przeobrażenia społeczne,

to musi ona powodować konflikty społeczne. Świadczy o tym ewidentnie ruch społeczny w Raszągu, który aktywnie protestuje przeciwko kopalni.

Skoro autorzy raportu nie potrafią przewidzieć, że inwestycja będzie źródłem konfliktów (co ma miejsce już parę miesięcy po zakończeniu raportu), to czy można uważać za wiarygodne ich prognozy mówiące o braku wpływu inwestycji na środowisko na przestrzeni wielolecia?

Odpowiedź na to pytanie pozostawiam wszystkim, którzy będą zapoznawali się z przytaczanym raportem OOŚ jak i przedłożoną opinią

Monitoring środowiska

W rozdziale poświęconym tym zagadnieniom brak jest zupełnie odniesienia się do: monitoringu wód, monitoringu akustycznego oraz monitoringu przyrodniczego. Szczególnie

niepokojące są zagrożenia wynikające ze zmiany stosunków wodnych oraz całkowitego zniszczenia lokalnej fauny i flory. Brak zaleceń monitoringu wynika z:

- a) braku jakiegokolwiek waloryzacji środowiskowej,
- b) braku rozpoznania lokalnych stosunków wodnych (ze szczególnym uwzględnieniem analizy roli, jaką odgrywa rów RG w odnowie hydrologicznej jeziora Rasząg, a pośrednio także jeziora Rzeck i Dadaj).

Wskazanie trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

Ze względu na fakt, że nie przeprowadzono ani rzeczywistej waloryzacji przyrodniczej, ani też nie rozpoznano stosunków wodnych, trudno się dziwić, że nie dostrzegano żadnych trudności w realizacji raportu. Autorzy, koncentrując się na zagadnieniach emisji atmosferycznych, uciążliwościach akustycznych i odpadach, niemal całkowicie pominęli rzeczywiste oddziaływania na przyrodę i stosunki wodne. A to te elementy będą decydować o szeroko rozumianych przeobrażeniach środowiskowych analizowanego terenu.

Uzupełnienie raportu (listopad 2007)

Autorzy raportu nie przedstawili praktycznie żadnego przekroju hydrogeologicznego analizującego wzajemne powiązania poszczególnych zbiorników wodonośnych z wodami jeziora Rasząg. Na podstawie analizy mapy hydrogeologicznej oraz materiałów z dokumentacji złoża (uwaga – stany wód z okresu sprzed ponad 15 lat), wyciągają daleko idące wnioski.

Wizja wykonana przez niżej podpisanego wykazała, nawet w okresach głębokich niżówek hydrologicznych i susz atmosferycznych, że w rowie RG są przepływ na poziomie kilku litrów na sekundę (przynajmniej ok. 5-6 l/s). Oznacza to, że przerwanie tego dopływu spowoduje „przechwycenie” przez wyrobisko znacznych ilości wód, które normalnie dopływają do jeziora Rasząg. Jest to ok. 500 m³ dziennie tj. przynajmniej ok. 180-200 tys. m³ wody w ciągu roku.

Ponieważ jezioro Rasząg, przy powierzchni ok. 30,5 ha i średniej głębokości 2,8 m ma objętość ok. 900 tys. m³, to corocznie zostanie wyeliminowany dopływ stanowiący ok. 20% (a nawet 25%) całkowitej objętości jeziora. To w krótkim okresie czasu może oznaczać, jeżeli nie jego zanik, to przynajmniej pełne przeobrażenie.

Brak jakichkolwiek pomiarów hydrologicznych, hydrogeologicznych, a także brak rzeczywistego bilansu wodnego sprawia, że teza o braku wpływu inwestycji na jezioro Rasząg nie poparta żadnymi pomiarami w tym zakresie nie jest wiarygodna. Należy przy tym podkreślić, że przeobrażenie jeziora Rasząg pociągnie za sobą przeobrażenie jeziora Rzeck, a nie pozostanie też bez wpływu na jezioro Dadaj. Będą to typowe oddziaływania pośrednie i skumulowane.

Warto podkreślić, że dopiero w uzupełnieniu do raportu pojawia się pierwsza uwaga o konieczności pozyskania i użytkowania wód do celów technologicznych. Proces ten będzie pochłaniał znaczne ilości wody, które z pewnością będą przekraczać hydrologiczne zasoby rowu RG.

Uwagi końcowe do przedłożonego raportu oddziaływania inwestycji na środowisko

Oprócz zarzutów czysto merytorycznych przedstawionych powyżej, raportowi można postawić wiele zarzutów czysto formalnych. Można tu przytoczyć:

- brak charakterystyk oddziaływania na środowisko, w szczególności na dobra materialne, dobra kultury oraz krajobrazu;
- brak przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko, jak: bezpośrednie, pośrednie, wtórne skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe, stałe i chwilowe (takie sformułowania w tekście raportu nawet się nie pojawiają);
- brak podania materiałów stanowiących podstawę opracowania raportu – w raporcie zacytowano tylko akty prawne (str. 67). Natomiast szereg informacji np. mapa na str. 16 czy tabelaryczne zestawienia siedlisk rejonu mazurskiego (str. 18-33), prawdopodobnie nie stanowią materiału własnego autorów – zostały przyjęte bez podania źródła z innych opracowań, bez podania materiałów źródłowych.

Należy tu ponadto zadać pytanie: Czy przedłożony raport ma stanowić akt poparcia dla inwestora? Czy może raport powinien stanowić rzetelną analizę środowiskową, której zadaniem jest pełna informacja, zarówno dla inwestora, odnośnych urzędów, a przede wszystkim dla społeczeństwa, w tym szczególnie dla społeczności lokalnej? Odpowiedź na tak postawione pytanie nasuwa się sama. Jest oczywiste, że inwestor finansujący pracę nie chce otrzymać pracy złej, tj. dla siebie niekorzystnej. Dlatego też realizator tego typu opracowania stoi zawsze przed trudnym zadaniem:

- a) ma popierać zamiary inwestycyjne, pisząc o nich w samych superlatywach?
- b) czy ma to być może opracowanie ogólnie spełniające wymogi ustawowe i przygotowane tylko i wyłącznie do przeprowadzenia samego trybu postępowania administracyjnego?
- c) czy też ma możliwie szczegółowej krytyce poddawać zamiary inwestora tak aby rzetelnie uświadomić społeczeństwo o zagrożeniach wynikających z wdrożenia inwestycji?

Niżej podpisany stwierdza, że opracowanie z pewnością spełnia punkty a) i b), jednak zupełnie nie odnosi się do punktu c). Dobitnie świadczy o tym ostatni akapit uzupełnienia raportu (str. 2), w którym autorzy wręcz personifikują i utożsamiają się ze zleceniodawcą, tj. Olsztyńskimi Kopalniami Surowców Mineralnych Sp. Z o.o. w Olsztynie.

Podsumowując podkreśla się, że wszelkie krytyczne uwagi kierowane pod adresem autorów raportu wynikają tylko i wyłącznie z niedostatków merytorycznych i prawnych przedłożonego opracowania środowiskowego. Działania inwestycyjne, polegające na

środowiskowym przeobrażeniu znacznych obszarów (głównie w aspekcie krajobrazu, fauny, flory i stosunków wodnych), absolutnie nie będą ograniczały się do terenu inwestycji, ale będą wykraczały znacznie poza jego granice. Może to w przyszłości wiązać się z przeobrażeniami społecznymi lokalnej ludności, a także będą pozostawały w ścisłym związku z przyszłymi odszkodowaniami za wyrządzone straty (w przypadku uruchomienia inwestycji). Dlatego raport winien szczegółowo dokumentować aktualny stan środowiska, bo przy długoterminowych oddziaływaniach inwestycji z pewnością będzie się do tego raportu często wracać. Trzeba podkreślić, że przedmiotowy raport nie odnosi się do niewielkiej inwestycji typu stacja paliw czy niewielkiego zakładu przetwórstwa rolno-spożywczego. Będzie to przedsięwzięcie, które doprowadzi do całkowitego przeobrażenia wschodniego otoczenia wsi Rasząg, a zatem opracowanie o charakterze opracowania obszarowego winno stanowić szczegółową analizę zarówno stanu obecnego, jak i następstw inwestycyjnych, gdyż będzie to miało istotne przełożenie środowiskowe, społeczne a także i finansowe.

3. KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA WARTOŚCI PRZYRODNICZYCH NA TERENIE PROJEKTOWANEJ EKSPLOATACJI

Brak rzeczywistej waloryzacji środowiskowej w raporcie zmusił autorów przedłożonej opinii do opracowania skróconej charakterystyki środowiskowej.

Wizji lokalnej na terenie projektowanej kopalni żwiru w okolicach miejscowości Rasząg w gminie Biskupiec dokonano w lipcu i sierpniu 2008 r. Celem jej była ogólna charakterystyka szaty roślinnej i ocena jej wartości przyrodniczej w związku z perspektywą jej całkowitego zniszczenia w trakcie budowy i funkcjonowania kopalni. Krótki czas prowadzenia obserwacji umożliwił jedynie bardzo ogólną charakterystykę roślinności, dlatego niektóre zbiorowiska roślinne, a także rzadkie gatunki roślin mogły zostać pominięte.

Położony w gminie Biskupiec teren przyszłej kopalni żwiru o powierzchni około 90 ha charakteryzuje typowy krajobraz młodogłacjalny z bardzo urozmaiconą rzeźbą terenu. Składają się na nią liczne wzniesienia morenowe o dość płaskich wierzchołkach i stosunkowo łagodnych zboczach oraz znajdujące się pomiędzy nimi bezodpływowe na ogół zagłębienia terenu. Prowadzona jeszcze do niedawna na szczytach i zboczach wzgórz uprawa roli sprzyjała erozji gleb w wyżej położonych fragmentach terenu wskutek spływu powierzchniowego wód opadowych i powstawaniu u podnóża wzniesień żyznych gleb deluwialnych przy jednoczesnym zubożeniu gleb części szczytowych. Spływ drobnoziarnistych frakcji glebowych wraz z wodami opadowymi powodował także stopniowe wypływanie drobnych zbiorników wodnych w zagłębieniach terenu aż do całkowitego ich przekształcenia w zbiorowiska roślinności bagiennej, chociaż część zbiorników wodnych pozostała do dzisiaj w postaci nie zarośniętej zasilana wodami opadowymi spływającymi po powierzchni przesączającymi się poprzez przepuszczalne warstwy gleby i skały macierzystej. Innym czynnikiem kształtującym gleby niżej położonych fragmentów terenu był bujny

rozwój roślinności błotnej i wodnej i gromadzenie się warstw torfu niskiego, stąd duża różnorodność gleb nie tylko mineralnych, ale i hydrogeniczych, co powoduje wyjątkowe zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych na tym obszarze. Jednocześnie istniejące tu zbiorowiska roślinne odznaczają się bardzo dużym bogactwem gatunkowym, co jest związane z dużą ilością opadów i ogólną żyznością gleb.

Przeważająca część badanego obszaru to tereny wykorzystywane rolniczo, przede wszystkim jako łąki kośne i pastwiska, nieliczne fragmenty wykorzystywane były jako pola uprawne. Poza często spotykanymi bagnistymi, traktowanymi często jako nieużytki gospodarcze zagłębieniami terenu pewną jego część pokrywają także lasy.

Poniżej przedstawione zostaną najważniejsze zbiorowiska roślinne charakterystyczne dla opisywanego terenu, których obecność została stwierdzona w czasie wizji lokalnej.

I. Zbiorowiska roślinne związane z siedliskami świeżymi na glebach mineralnych.

1. Zbiorowiska łąkowe

Większość występujących na badanym obszarze zbiorowisk roślinnych to zbiorowiska trawiaste porastające świeże gleby mineralne na szczytach i stokach wzniesień morenowych, są to przede wszystkim łąki kośne i pastwiska. Ich zróżnicowanie spowodowane jest przede wszystkim różnicami w wilgotności i żyzności gleb, a także sposobie użytkowania.

• Typowa kośna łąka rajgrasowa *Arrhenatheretum elatioris*

Świeże łąki rajgrasowe zajmują największą część badanego terenu. Zajmują one większość stoków wzniesień morenowych za wyjątkiem ich części najwyżej i najniżej usytuowanych. Są to zbiorowiska wyjątkowo bogate w gatunki w porównaniu ze spotykanymi zwykle w podobnym krajobrazie, cechuje je ponadto wyjątkowo bujny charakter roślinności. W płacie o powierzchni około 25 m² spotykamy nierzadko ponad 40 gatunków roślin. Głównymi dominantami są tu trawy: kostrzewa czerwona *Festuca rubra*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, wiechlina łąkowa *Poa pratensis*, kostrzewa łąkowa *Festuca pratensis* i rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, a spośród roślin dwuliściennych przytulia zwyczajna *Galium mollugo* i chaber nadreński *Centaurea stoebe*. W nieco mniejszych ilościach, lecz również obficie występują zawsze spośród traw tomka wonna *Anthoxanthum odoratum*, tymotka łąkowa *Phleum pratense*, wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis* i mietlica pospolita *Agrostis capillaris*, a z roślin dwuliściennych komonica zwyczajna *Lotus corniculatus*, biedrzyca wielka *Pimpinella major*, miniszek pospolity *Taraxacum officinale*, szczaw pospolity *Rumex acetosa*, krwawnik pospolity *Achillea millefolium* i rzepik pospolity *Agrimonia eupatoria*. O bardzo dużej różnorodności gatunkowej łąk rajgrasowych na badanym obszarze świadczy jednak przede wszystkim obfitość gatunków roślin dwuliściennych występujących w niewielkich ilościach, jednak prawie zawsze obecnych i nadających im specyficzny, urozmaicony wygląd. Nie sposób wymienić ich tu wszystkich, do najbardziej charakterystycznych a jednocześnie często spotykanych należą liczne rośliny motylkowe, jak lucerna nerkowata *Medicago lupulina*, koniczyna biała *Trifolium repens*, koniczyna łąkowa *T. pratense*, koniczyna różnoogonkowa *T. campestre*, przelot pospolity *Anthyllis vulneraria*, groszek żółty *Lathyrus pratensis* i wyka ptasia *Vicia cracca*, wiele roślin z rodziny baldaszkowych, jak pasternak zwyczajny *Pastinaca sativa*, kminek zwyczajny *Carum carvi* i marchew zwyczajna *Daucus carota*, a spośród innych roślin pięciornik gęsi *Potentilla recta*, jastrzębiec baldaszkowaty *Hieracium umbellatum*, pępawa zielona *Crepis paludosa*, goryczel jastrzębcowaty *Picris hieracioides*, brodawnik jesienny i zwyczajny *Leontodon autumnalis* i *L. hispidus*, świerzbica polna *Knautia arvensis*, babka lancetowata *Plantago lanceolata*, głowienka pospolita *Prunella vulgaris*, złocien pospolity *Leucanthemum vulgare*, dzwonek rozpięzchły *Campanula patula*, gwiazdnica trawiasta *Stellaria graminea*, bluszcz kurdybanek *Glechoma hederacea*, zagorzałek zwyczajny *Odontites verna* i wiele innych gatunków. Na uwagę zasługuje fakt, że łąki te są stosunkowo mało zachwaszczone, z roślin zaliczanych do ruderalnych spotyka się niekiedy bniec biały *Silene alba*, bylicę

pospolitą *Artemisia vulgaris*, przymiotno białe *Erigeron annuus* i przymiotno gałęziste *E. strigosus*, rzadko spotykane są ostrożeń polny czy pokrzywy. Jest to prawdopodobnie spowodowane prawidłową gospodarką łąkarską w przeszłości (regularne koszenie i umiarkowany wypas) oraz znikomym obecnie udziałem gruntów rolnych w najbliższym otoczeniu. Z kolei bogactwo gatunkowe przeważającej części obecnych na tym terenie łąk rajgrasowych możliwe jest dzięki ekstensywnemu ich użytkowaniu i umiarkowanemu nawożeniu.

Typowo wykształcone płaty łąki rajgrasowej spotykane na badanym obszarze reprezentują jej podzespół z pasternakiem (*Arrhenatheretum elatioris pastinacoetosum sativae*) charakterystyczny dla terenów w zasięgu klimatu kontynentalnego. W zbiorowisku nie stwierdzono wprawdzie występowania bardzo rzadkich i chronionych gatunków roślin, jednak należy zwrócić uwagę na wynikające z ograniczeń czasowych bardzo pobieżne ich oględziny. Jednak nawet przy braku takich gatunków łąki z dominacją rajgrasu wyniosłego należą do najcenniejszych florystycznie zbiorowisk łąkowych, a jednocześnie posiadają dużą wartość gospodarczą dając znaczną produkcję siana o dużej wartości paszowej. Łąki rajgrasowe cechuje duża wrażliwość na zmiany żyzności, wilgotności i pH gleby, należą one do zagrożonych typów siedlisk w Polsce, jednocześnie są one przedmiotem ochrony w ramach systemu Natura 2000. Są one też miejscem żerowania dla wielu gatunków ptaków, a obfitość kwitnących roślin naczyniowych sprawia, że występują tu liczne gatunki owadów i pajęczaków. Ich zniszczenie stanowić będzie niewątpliwie znaczącą stratę dla zasobów roślinnych gminy, zwłaszcza, że tak typowe płaty zbiorowiska są spotykane niezbyt często.

- *Sztuczne postacie łąki rajgrasowej.*

Sztucznymi postaciami łąki rajgrasowej spotykanymi na badanym terenie są zbiorowiska powstałe w wyniku prowadzenia intensywnej gospodarki łąkarskiej polegającej na obfitym nawożeniu i podsiewaniu wartościowych gatunków. Są to spotykane niekiedy na badanym terenie użytki zielone z dominacją kupkówki pospolitej *Arrhenatheretum elatioris dactyletosum* lub koniczyny łąkowej i życicy trwałej *Lolium perenne*. Są to zbiorowiska na ogół ubogie gatunkowo, cechuje je wprawdzie znaczna produkcja siana, są jednak mało wartościowe pod względem przyrodniczym. Płaty takich zbiorowisk występują na badanym terenie, jak się wydaje, stosunkowo rzadko.

- *Przesuszona postać łąki rajgrasowej Arrhenatheretum elatioris brizetosum mediae*

Przesuszona postać łąki rajgrasowej spotykana jest na nasłonecznionych południowych zboczach wzniesień w ich wyższych położeniach. Roślinność jest tu zdecydowanie mniej bujna, słabsze zwarcie darni i na ogół mniejsza liczba gatunków. Porastają one gleby suchsze, ale jednocześnie mniej żyzne wskutek wypłukania składników gleby i ich przemieszczenia w dolne partie stoków. Znacznie obficiej występują tu tomka wonna, mietlica pospolita i pępawa zielona, istotnym dominantem jest też drżączka średnia *Briza media*. Są to zbiorowiska niezbyt często spotykane i stosunkowo mało atrakcyjne pod względem przyrodniczym i nie tak cenne.

- *Suche murawy nawiązujące do zbiorowisk ze związku Koelerion glaucaeae*

Suche i silnie nasłonecznione tereny na szczytach wzniesień pokrywają zbiorowiska, których nie można identyfikować z którymkolwiek z wyżej wymienionych podzespołów łąki rajgrasowej. Nie są to też zbiorowiska typowe dla muraw napiaskowych z klasy *Koelerio glaucae-Corynephoretea*, chociaż wyraźnie do nich nawiązują. Odznaczają się znacznie niższą i mniej zwartą darnią, chociaż występuje w niej większość gatunków spotykanych w składzie runa łąk świeżych. Dodatkowo jednak istotnym i obficie występującym składnikiem runi jest kostrzewa owcza *Festuca ovina*, a w mniejszych ilościach także kostrzewa szczeciasta *F. duriuscula*. Miejscami widoczne są także kępki szczytliwej siwej *Corynephorus canescens*, chociaż zwykle w niewielkich ilościach. W dużych ilościach i często pojawia się natomiast rozchodnik wielki *Sedum maximum*, jasioniec górski *Jasione montana* i bylica polna *Artemisia campestris*, stałym składnikiem jest też pięciornik srebrny *Potentilla argentea* niekiedy spotyka się będące pod częściową ochroną kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium*. Suche murawy odznaczają się stosunkowo dużym bogactwem gatunkowym, przy czym występuje tu szereg gatunków typowych tylko dla tych zbiorowisk, możliwe jest tu występowanie gatunków rzadkich i zagrożonych. Jednocześnie murawy te są siedliskiem bogatej fauny bezkręgowców, zwłaszcza owadów, a wśród nich szczególnie chrząszczy, mrówek i szarańczaków.

2. Zbiorowiska związane z polami uprawnymi

Bezpośrednio na terenie prowadzonych obserwacji nie występują obecnie pola uprawne, jednak napotkano grunty, które były uprawiane jeszcze rok temu, chociaż ich udział w szacie roślinnej jest znikomy. Wśród napotkanych na badanym terenie zbiorowisk roślinnych, nawiązujących wyraźnie do istniejących tu niegdyś pól uprawnych są:

- *Zbiorowisko chwastów segetalnych na miejscu niedawnego pola z owsem*

Jest to typowe zbiorowisko chwastów segetalnych towarzyszących głównemu dominantowi, jakim jest owies zwyczajny *Avena sativa*, stanowiący świadectwo istniejącej tu stosunkowo niedawno uprawy. Odznacza się ono małym zwarcie runa. Wśród roślinności segetalnej znaczny jest udział traw, zarówno jednorocznych, jak chwastnica jednostronna *Echinochloa crus-galli*, miotła zbożowa *Apera spica-venti*, jak i trwałych, jaką jest perz rozłogowy *Elymus repens*. Natomiast spośród roślin dwuliściennych z największą ilościowością występuje chaber bławatek *Centaurea cyanus*, maruna bezwonna *Matricaria perforata*, kurzyślak polny *Anagalis arvensis* i czerwiec roczny *Scleranthus annuus*. Dość często, jednak w niewielkich ilościach występuje rumian żółty *Anthemis tinctoria*.

Zbiorowisko chwastów segetalnych zajmuje w sumie niewielki fragment terenu, jego rola w miejscowym krajobrazie jest niewielka, a wartość przyrodnicza znikoma, przyczynia się jednak do zwiększenia bioróżnorodności w szacie roślinnej.

- *Zbiorowisko chwastów roślin okopowych po uprawie ziemniaków*

Zbiorowisko chwastów roślin okopowych napotkano na niewielkim polu po ubiegłorocznym zbiorze ziemniaków. Rozrosły się tu bujnie gatunki typowe dla

zachwaszczonych upraw okopowych, głównie żóltlice włochata i drobnokwiatowa *Galinsoga ciliata* i *G. parviflora*, chwastnica jednostronna *Echinochloa crus-gali*, włośnica zielona *Setaria viridis*, ostrożeń polny *Cirsium arvense*, gorczyca polna *Sinapis arvensis* rzodkiew świrzepa *Raphanus raphanistrum*, mlecz kolczasty *Sonchus asper*, a także perz rozłogowy i inne gatunki. Rola zbiorowiska w krajobrazie przyrodniczym opisywanego terenu jest, podobnie jak zbiorowiska poprzednio opisywanego, niewielka, a wartość przyrodnicza również znikoma.

- *Zwarte zbiorowiska murawowe na gruntach porolnych*

Na gruntach porolnych pozostawionych odłogiem od dłuższego czasu, występują zbiorowiska roślin typowych zarówno dla zbiorowisk trawiastych jak i segetalnych, o dość zróżnicowanym składzie i bogactwie gatunkowym, oraz zwarcie. Najczęściej jednak sukcesja ukierunkowana jest na wykształcanie się muraw zbliżonych swym składem do zbiorowisk napiaskowych tworzonych przez niskie, szczeciniaste trawy i turzyce, takich jak kostrzewa owcza *Festuca ovina* i czerwona *F. rubra*, turzyca wrzosowiskowa *Carex ericetorum* i owłosiona *C. hirta*, krwawnik pospolity, babki: lancetowata i pośrednia *Plantago media*, a przede wszystkim jastrzębiec kosmaczek *Hieracium pilosella* występujący niekiedy w postaci zwartych łąnów. W zbiorowisku tym pojawia się też dość rzadko spotykana na tym terenie, a bardzo pospolita w innych okolicach nawłóć późna *Solidago gigantea*. Występuje tu także kilka gatunków mszaków, niekiedy w dużych ilościach, są to głównie zęboróg czerwonawy *Ceratodon purpureus*, krótkosz biały *Brachythecium albicans* i płonnik włosisty *Polytrichum piliferum*. Miejscami w niewielkich ilościach pojawiają się także porosty.

3. Zbiorowiska leśne

W granicach opisywanego terenu znajduje się kilka różnej wielkości płątów pokrytych zbiorowiskami leśnymi. Są to z reguły młode drzewostany tworzone przez różne gatunki drzew, najczęściej sosnę lub brzozę. Występując w krajobrazie rolniczym nie zajmują one dużych powierzchni, trudno je też zaliczyć do konkretnych zespołów leśnych, głównymi komponentami runa są zwykle różne gatunki łąkowe. Są one jednak istotnym urozmaiceniem rolniczego krajobrazu, stanowią też miejsce pobytu licznych ptaków i dużych ssaków (sarny widziane na własne oczy).

Bardziej typowo wykształcone zbiorowiska leśne występują natomiast wokół opisywanego terenu, są to zwarte zbiorowiska leśne, będące w większości monokulturami sosnowymi porastającymi siedliska lasów mieszanych świeżych. Poza dominującą w drzewostanie sosną *Pinus sylvestris* dużą rolę odgrywają budujące jego niższe piętro świerk *Picea abies*, klon zwyczajny *Acer platanoides* i jawor *Acer pseudoplatanus*. Bogaty na ogół podszyt tworzą zwykle młode osobniki gatunków drzewiastych, a także bez czarna *Sambucus nigra*. W runie dominują gatunki typowe dla lasów mieszanych świeżych a miejscami nawet lasów wilgotnych, są to głównie szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*, bodziszek cuchnący *Geranium robertianum*, sałatnik

leśny *Mycelis muralis*, nerecznica samcza *Dryopteris filix mas*, dąbrówka rozłogowa *Ajuga reptans* i pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, rzadziej nieco występują prosownica rozpierzchła *Milium effusum*, czerniec gronkowy *Actaea spicata* i nerecznica szerokolistna *Dryopteris dilatata*. W miejscach bardziej prześwietlonych obficie występuje trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*. Miejscami dość obficie wykształcona jest warstwa mśzysta budowana między innymi przez płózymerzyk pokrewny *Plagiomnium affine* i dzióbkwiec *Eurhynchium angustirete*.

Chociaż te typowo wykształcone płaty zbiorowisk leśnych prawdopodobnie w niewielkim tylko stopniu występują na terenie objętym planami budowy kopalni to jednak ich fragmenty bezpośrednio do niej przylegające będą narażone na szkodliwe oddziaływanie inwestycji.

II. Wilgotne zbiorowiska roślinne na glebach deluwialnych, zabagnianych lub pobagiennych

1. Wilgotne postaci łąk rajgrasowych

U podnóża i w dolnych częściach stoków wzniesień morenowych, najczęściej na glebach deluwialnych lub słabo zabagnionych występują preferujące wilgotne siedliska podzespoły łąk rajgrasowych. Obok typowych dla nich gatunków w składzie zbiorowiska w znacznych ilościach spotykane są rośliny siedlisk wilgotnych. W podzespołach tych jednym z dominantów jest wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis*, towarzyszą mu zaś albo gatunki mokrych łąk ze związku *Caltion*, głównie rdest wężownik *Polygonum bistorta* (*Arrhenatheretum elatioris alopecuro-polygonetosum*), albo gatunki przechodzące ze zbiorowisk szuwarowych, najczęściej ze związku *Magnocaricion*, głównie mózga trzciniowata *Phalaris arundinacea* (*Arrhenatheretum elatioris phalaridetosum arundinaceae*). Zbiorowiska te porastając bardzo żyzne, a jednocześnie stale wilgotne gleby odznaczają się wyjątkową bujnością runi, chociaż ich bogactwo gatunkowe jest nieco mniejsze w stosunku do typowych łąk rajgrasowych. W badanym terenie zbiorowiska te spotykane są bardzo często, jednak zwykle nie tworzą one dużych płatów. W miejscach, gdzie zaprzestano użytkowania gospodarczego, zbiorowiska te ulegają przekształceniu w ziołorośla z dużym udziałem dwuliściennych gatunków azotolubnych, jak pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica* czy sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*, jest to jednak spotykane stosunkowo rzadko, głównie w sąsiedztwie zabagnionych łożowisk. Właśnie wyłączenie z użytkowania kośnego wilgotnych wariantów łąk rajgrasowych powoduje, że zbiorowiska te stają się zagrożonymi i w systemie Natura 2000 podlegają ochronie na równi z podzespołami typowymi.

2. Zbiorowiska mokrych łąk z rzędu *Molinietalia caeruleae*

Rząd *Molinietalia* skupia w sobie trwale lub przynajmniej przez większą część roku wilgotne zbiorowiska łąk kośnych lub bujnych ziołorośli. Są to zwykle zbiorowiska porastające bardzo żyzne gleby pochodzenia najczęściej pobagiennego wykorzystywane jako łąki kośne lub pastwiska. Na badanym terenie powszechnie występuje kilka zbiorowisk reprezentujących ten krąg roślinności.

- *Żyzna dwukośna łąka z ostrożeniem warzywnym Angelico-Cirsietum oleracei*

Jest zbiorowisko zajmujące płaskie obniżenia terenu porastające głównie gleby pobagiczne, najczęściej murszowate lub murszowe powstające w wyniku mineralizacji torfów niskich. Reprezentuje ono grupę eutroficznych łąk wilgotnych ze związku *Calthion*. Głównym dominantem nadającym zbiorowisku charakterystyczny wygląd jest ostrożeń warzywny *Cirsium oleraceum*, roślina o blado-zielonym kolorze liści, pędów i kwiatów. Gatunkowi temu towarzyszy zwykle szereg subdominantów, do najważniejszych z nich należą rdesty – węzownik i ziemnowodny *Polygonum bistorta* i *P. amphibium f. terrestre*, osiągająca ponad 150 cm wysokości wierzbownica kosmata *Epilobium hirsutum*, występujący miejscami obficie kuklik zwisty *Geum rivale*, niekiedy w większych ilościach występują też kozłek lekarski *Valeriana officinalis*, wiechlina błotna *Poa palustris*, skrzyp błotny *Equisetum palustre*, wiązówka błotna *Filipendula ulmaria* i kniec błotna *Caltha palustris*. W zbiorowisku występuje też szereg traw spotykanych również na suchszych łąkach, są to przede wszystkim wiechlina zwyczajna *Poa trivialis* i kostrzewa czerwona *Festuca rubra*. Na badanym terenie zbiorowisko to tworzy niezbyt rozległe płaty, jednak są one dość typowo wykształcone, co spotykane jest niezbyt często, gdyż w przypadku długotrwałego wyłączenia z użytkowania zbiorowisko to ulega przekształceniu w zbiorowisko ziołoroślowe ze związku *Filipendulion*, a następnie zarasta łożowiskiem.

- *Zbiorowisko sitowia leśnego Scirpetum silvatici*

Jest to również zbiorowisko należące do związku *Calthion* reprezentujące grupę łąk mokrych, częściowo zabagnionych. W opisywanym terenie występuje ono w niewielkich, lokalnych zagłębieniach na glebach trwale zabagnionych. Z wyglądu zbiorowisko przypomina niski szuwar turzycowy, jednak głównym gatunkiem dominującym w zbiorowisku jest sitowie leśne *Scirpus sylvaticus*. Jest to zbiorowisko niemal jednogatunkowe, inne rośliny typowe dla mokrych i zabagnionych łąk występują jedynie sporadycznie.

- *Zbiorowisko z panującym sitem rozpierschłym Epilobio-Juncetum effusi*

Płaty roślinności z sitem rozpierschłym reprezentują należące do związku *Calthion* zabagnione zbiorowiska pastwiskowe występujące zwykle w zatorfionym terenie z lokalnym wysiękiem wód. W płacie napotkanym na badanym terenie zdecydowanym dominantem jest sit rozpierschły *Juncus effusus*, towarzyszy mu w znacznych ilościach wierzbownica błotna *Epilobium palustre*, a także ostrożeń lancetowaty *Cirsium vulgare* i ostrożeń błotny *C. palustre*.

- *Zespół wiązówki błotnej i bodziszka błotnego Filipendulo-Geraniatum*

Jest to zbiorowisko w typie ziołorośli reprezentujące związek *Filipendulion ulmariae*. Występuje ono często wzdłuż rowów melioracyjnych i w sąsiedztwie mokrych zakrzaczeń, nie tworzy jednak dużych płatów. Buduje je głównie dominująca zdecydowanie wiązówka błotna *Filipendula ulmaria*, a towarzyszy jej w dużych ilościach barwnie kwitnący bodziszek błotny *Geranium palustre*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris* i krwawnica pospolita

Lythrum salicaria, niekiedy występuje też przetacznik długolistny *Veronica longifolia*. Zbiorowisko to porasta mokre tereny łąkowe, gdzie zaprzestano użytkowania gospodarczego.

- *Zbiorowisko wiązówki błotnej i kozłka lekarskiego Valeriano-Filipenduletum*

Jest to również zbiorowisko przypominające nieco ziołorośla, jednak znacznie bardziej od poprzedniego przypomina mokrą łąkę nadającą się do użytkowania kośnego. W wilgotnych kompleksach łąkowych jest ono stosunkowo rzadko spotykane, tu tworzy typowe płaty stosunkowo dużej wielkości. Występuje ono na glebie murszowo-torfowej na płaskim terenie w sąsiedztwie zbiornika wodnego zarośniętego zbiorowiskami szuwarowymi. Jednym z dominantów jest tu także wiązówka błotna *Filipendula ulmaria*, jednak występuje tu ona z mniejszą ilościowością niż w zbiorowisku poprzednio opisywanym. Brak jest tu także bodziszka błotnego, w dużych ilościach występuje natomiast kozłek lekarski *Valeriana officinalis* nadający łące charakterystyczny wygląd w okresie kwitnienia. W bardzo dużych ilościach występują też w zbiorowisku skrzyp błotny *Equisetum palustre*, trzcinnik lancetowaty *Calamagrostis canescens*, wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis* i śmiałek darniowy *Deschampsia caespitosa*. W mniejszych nieco ilościach ale często spotykamy turzycę pospolitą *Carex nigra*, groszek błotny *Lathyrus palustris*, chabry łąkowy i driakiewnik *Centaurea jacea* i *C. scabiosa*, przytulię zwyczajną *Galium mollugo*, firletkę poszarpaną *Lychnis flos-cuculi* i wiele innych gatunków. Zbiorowisko odznacza się bardzo dużym bogactwem gatunkowym, należy zaznaczyć, że znaleziono w nim kilka egzemplarzy pozostającego pod ścisłą ochroną storczyka, jakim jest kukułka krwista *Dactylorhiza incarnata*. Jest ono zbiorowiskiem bardzo cennym pod względem przyrodniczym, chociaż jest mało cenione pod względem gospodarczym jako powstające na wilgotnych łąkach wskutek zaniedbania koszenia.

- *Zbiorowisko z panującym sitem członowatym Juncus articulatus*

Zbiorowisko to napotkano w badanym terenie w postaci mokrego, intensywnie użytkowanego pastwiska. Jego stanowiska jest niepewne, łączy ono w sobie zarówno cechy mokrych łąk ze związku *Calthion*, jak i cechy kwaśnych młak niskoturzycowych ze związku *Caricion nigrae*. Zbiorowisko jest ciekawe pod względem składu gatunkowego, gdyż stwierdzono w nim obecność aż sześciu gatunków sitów. Masowo występuje tu mianowicie będący głównym dominantem sit członowaty *Juncus articulatus*, poza tym z różną ilościowością występują sit czarny *Juncus atratus*, sit ścieśniony *J. compressus*, sit rozpierschły *J. effusus*, sit skupiony *J. conglomeratus* i sit siny *J. inflexus*. Poza tym w zbiorowisku w dużych ilościach występują turzyca pospolita *Carex nigra*, przywrotnik pasterski *Alchemilla monticola*, knieć błotna *Caltha palustris*, rdest ziemnowodny *Polygonum amphibium f. terrestre*, komonica błotna *Lotus uliginosus*, jaskier rozłogowy *Ranunculus repens*, spośród traw mietlica psia *Agrostis canina ssp. stolonifera* i szereg innych gatunków tworzących niskie, silnie spasane runo.

3. Zbiorowiska szuwarowe z klasy Phragmitetea

- *Szuwary właściwe ze związku Phragmition*

Należą tu ubogie na ogół florystycznie szuwary porastające przybrzeżne strefy zbiorników wodnych występujących w obniżeniach między wzniesieniami terenu. Zbiorowiska tego związku graniczą ze zbiorowiskami roślinności typowo wodnej z jednej strony, a szuwarami turzycowymi z drugiej. Na terenie badanego obszaru stwierdzono obecność kilku zbiorowisk reprezentujących ten związek.

- Szuwary ze znacznym udziałem roślin wodnych przy braku powiązań z zespołami wielkoturzycowymi.

1. Szuwar oczeretowy *Scirpetum lacustris*

Jest to wysoki na około 2 m szuwar sitowia jeziornego *Scirpus lacustris* sąsiadujący bezpośrednio sąsiadujący bezpośrednio ze zbiorowiskiem roślinności typowo wodnej z klasy *Potametea*. Tworzy ono rozległy płat zarastając niemal całkowicie jeden z występujących na badanym terenie zbiorników wodnych. Szuwar ten jest zbiorowiskiem niemal jednogatunkowym, z najwyższą ilościowością występuje tu będące głównym dominantem sitowie jeziorne (oczeret jeziorne), w niewielkich ilościach obecne są także krwawnica pospolita, rdest ziemnowodny i tarczycza pospolita *Scutellaria galericulata*.

2. Zbiorowisko z panującą jeżogłówką gałęzistą *Sparganietum erecti*

Zbiorowisko to jest z kolei szuwarem dość niskim, częściowo koszonym występuje w płytkim zamulonym zbiorniku wodnym kontaktując się także ze zbiorowiskiem z klasy *Potametea* zajmującym jego centralną część. Panującym gatunkiem jest tu jeżogłówka gałęzista *Sparganium erectum*, a towarzyszą jej w strefie przybrzeżnej żabieniec babka wodna *Alisma plantago-aquatica*, sitowie jeziorne, krwawnica pospolita, i turzycza zaostrowa *Carex acuta*, powierzchnia wody pokryta jest zwartym kożuchem rzęsy drobnej *Lemna minor* i spirodeli *Spirodela polyrhiza*.

- Typowe zbiorowiska szuwarowe z małym udziałem roślin wodnych wykazujące pewne nawiązania do zbiorowisk wielkoturzycowych.

1. Zespół ponikła błotnego *Eleocharitetum palustre*

Zbiorowisko z ponikłem błotnym *Eleocharis palustris* Napotkano w postaci niewielkiego płatu na brzegu zbiornika wodnego w przeważającej części zarośniętego przez oczeret jeziorne. Występuje ono w miejscu, gdzie lustro wody przylega do brzegu. Być może zbiorowisko to występuje także w innych miejscach badanego terenu, jednak na pewno jego znaczenie w krajobrazie jest marginalne.

2. Szuwar trzciny pospolitej *Phragmitetum australis*

Zbiorowisko występuje w postaci zwartego płatu roślinności zarastającego całkowicie bezodpływowe zagłębienie terenu pierwotnie wypełnionej wodą, obecnie jest to stale mokre siedlisko z glebą torfową. Zanik zbiornika wodnego nastąpił prawdopodobnie właśnie wskutek jego stopniowego zarośnięcia trzciną pospolitą *Phragmites australis*, która jest głównym składnikiem budującym omawiane zbiorowisko. Gatunkowi temu, występującemu z maksymalną ilościowością, towarzyszą pokrzywa zwyczajna, wierzbownica kosmata,

trzcinnik lancetowaty i skrzyp błotny. Drugi, mniejszy nieco płat szuwaru trzciniowego napotkano przy brzegu innego zbiornika wodnego, jeszcze całkowicie nie zarośniętego.

3. Szuwar szerokopalkowy *Typhetum latifoliae*

Zbiorowisko tworzy niewielki płat roślinności wśród zespołu jeżogłówki gałęzistej zajmując miejsce wypłyczone, a jednocześnie silnie zamulone. Jest to agregacja właściwie jednogatunkowa, utworzona wyłącznie przez pałkę szerokolistną *Typha latifolia*. Zbiorowisko odznacza się bardzo charakterystycznym wyglądem, być może występuje także w innych punktach terenu.

- Szuwały wielkoturzycowe ze związku *Magnocaricion*

Są to zbiorowiska roślinności bagiennej, najczęściej turzyc, występujące zwykle w miejscach rzadziej i krócej zalewane niż szuwały właściwe i najczęściej zajmują miejsca wyżej nieco położone. Najczęściej kontaktują się one w terenie z jednej strony ze zbiorowiskami szuwarów właściwych, zaś z drugiej sąsiadują z mokrymi łąkami. Na badanym terenie napotkano następujące zbiorowiska roślinne reprezentujące ten związek roślinności.

- Zespół turzycy dzióbkowatej *Caricetum rostratae*

Jest jednym z częściej występujących na badanym terenie zbiorowisk turzycowych. Największy jego płat występuje w stosunkowo rozległym, płytkim zbiorniku wodnym pokrywając całą jego powierzchnię około 500 m². Jest to zbiorowisko zdominowane przez turzycę dzióbkowatą *Carex rostrata*, obok której w dużych dość ilościach występuje turzycza pęcherzykowata, a w mniejszych ilościach mozga trzciniowata *Phalaris arundinacea*, krwawnica pospolita, rdest ziemnowodny *Polygonum bistorta* i wierzbownica kosmata.

- Zespół turzycy zaostrej *Caricetum gracilis*

Zbiorowisko to, przypominające nieco swym wyglądem silnie wilgotną łąkę, występuje wokół zbiornika wodnego zarośniętego przez oczeret jeziorny, tworząc wokół niego pas o szerokości około 10 m, sąsiadujący z drugiej strony ze świeżą łąką porastającą wyżej położone tereny. Tworzy ono silnie zwarty łąn turzycy zaostrej *Carex acuta*, inne gatunki roślin występują jedynie sporadycznie.

- Szuwar mozgowy *Phalaridetum arundinaceae*

Zbiorowisko występuje w rozległym, okresowo zalewanym obniżeniu terenu o glebie murszowo-mineralnej. Jego głównym komponentem jest wysoka trawa mozga trzciniowata *Phalaris arundinacea*, obok niej w dużych ilościach występują tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, rdest ziemnowodny i irys żółty *Iris pseudacorus*, inne gatunki występują w ilościach niewielkich.

- Zbiorowisko z trzcinnikiem lancetowatym *Calamagrostis canescens*

Zbiorowisko trzcinnika lancetowatego zajmuje rozległy teren pomiędzy płatami z jeżogłówką gałęzistą a zespołem turzycy dzióbkowatej zajmując silnie wilgotne, a miejscami zalane gleby torfowe. Jest ono niemal jednogatunkowe, poza trzcinnikiem lancetowatym częściej występuje tu jedynie krwawnica pospolita.

Na zakończenie opisu występujących na badanym terenie zbiorowisk szuwarowych należy zwrócić uwagę na ich dużą różnorodność w obrębie niewielkiego w sumie fragmentu terenu, być może zresztą przy dokładniejszej penetracji opisywanego obszaru okazałoby się, że występują jeszcze inne, nieuwzględnione w powyższym wykazie zbiorowiska.

4. Zbiorowiska roślinności wodnej z klasy *Potametea*

Typowo wodne zbiorowiska roślinności zanurzonej lub pływającej po powierzchni wody zajmują z reguły mniej więcej centralną część zbiorników wodnych i są wokół otoczone przez zbiorowiska szuwarowe. Dlatego też ich charakterystyka nie jest dokładna, dostęp do lustra wody jest bowiem bardzo utrudniony. Najpospolitszym prawdopodobnie zbiorowiskiem jest tu zespół rdestnicy połyskującej *Potametum lucentis* z rdestnicą połyskującą *Potamogeton lucens*, obecna jest też w zbiornikach rdestnica pływająca *Potamogeton natans*, możliwe jest więc występowanie na badanym terenie zdominowanych przez nią zbiorowisk.

5. Bagienne zbiorowiska leśne i zaroślowe

W procesie zarastania istniejących w obniżeniach między wzniesieniami morenowymi płytkich zbiorników wodnych jednym z końcowych stadiów sukcesyjnych jest zespół łożowiska *Salicetum pentandro-cinereae*. Jest to zbiorowisko bardzo często spotykane na badanym terenie, należy do biodynamicznego kręgu zbiorowisk olsowych, które są końcowym etapem w procesie sukcesyjnym. Należące tu zbiorowiska spotykane na badanym terenie charakteryzują się niezbyt zwartą warstwą krzewów, zbudowaną przede wszystkim przez wierzbę szarą *Salix cinerea*, towarzyszy jej często wierzba pięciopręcikowa *Salix pentandra* i olsza *Alnus glutinosa*, ta ostatnia niekiedy w formie niewielkich drzew. Bardzo różnicowany jest skład roślinności tworzącej runo omawianych zbiorowisk. Najczęściej wykształcają się tu zbiorowiska okrajkowe o składzie przypominającym ziołorośla ze związku *Filipendulion*, niekiedy otoczenie i runo łożowiska zdominowane jest przez zbiorowisko pokrzywy zwyczajnej i sadźca konopiastego lub przez agregacje uczepów trójdzielnego *Bidens tripartita* i zwisłego *B. cernua*. Miejscami zaobserwowano tworzenie się zbiorowisk welonowych z kielisznikiem zaroślowym *Calystegia sepium*.

Na terenie wysięku wód spływających z obszarów wyżej położonych, gdzie bierze początek rów zasilający w wodę pobliskie jezioro, występuje na glebie murszowo-mineralnej niezbyt duży płat łągu jesionowo-olszowego. Stosunkowo młody drzewostan składa się tu z olszy i jesionu, którym towarzyszy klon jawor i podszyt z wierzby szarej i szakłaku *Rhamnus catharticus*. W runie w dużych ilościach występują podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, czworolist pospolity *Paris quadrifolia*, bodziszek cuchnący *Geranium robertianum* i czartawa drobna *Circaea alpina*. W zbiorowisku tym występuje także będący pod ścisłą ochroną storczyk kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*.

W pobliżu opisanego powyżej zbiorowiska łąkowego, na wyżej położonym fragmencie terenu, występuje antropogeniczne zbiorowisko zaniedbanego sadu, gdzie obok zdziczałych drzew owocowych i uprawianych tu niegdyś krzewów ozdobnych występują także wnikające

spontanicznie dzikie gatunki drzew, wśród nich brzozy i dęby, a runo zdominowane jest głównie przez pokrzywę zwyczajną lub rozmaite trawy. Napotkano tu rzadki gatunek grzyba, jakim jest objęta całkowitą ochroną gatunkową purchawica olbrzymia *Langermannia gigantea*. W wielu miejscach obserwuje się tu też tworzenie się zbiorowisk welonowych z kielisznikiem zarosłowym. W bezpośrednim sąsiedztwie tych zbiorowisk występuje młokowisko stanowiące zaczątek rowu NG.

Należy zaznaczyć, że niezależnie od występowania na badanym terenie bardzo cennych niekiedy zbiorowisk roślinnych i kilku chronionych gatunków roślin (ich liczba może okazać się większa po dokładniejszej penetracji terenu) zasadniczą wartością roślinności jest tu bardzo duża bioróżnorodność, zarówno jeśli chodzi o zróżnicowanie sąsiadujących ze sobą na niewielkim obszarze zbiorowisk roślinnych, jak i o bogactwo gatunkowe.

Na zakończenie należy jeszcze wspomnieć o dużej wartości roślinności pobliskiego, stosunkowo płytkiego jeziora. Pobieżne jego oględziny ukazują bogatą roślinność szuwarową, porastającą jego brzegi ciągłym niemal pasmem o szerokości kilkunastu metrów. Dominuje szuwar trzcinowy, jednak obecny jest także szuwar oczeretowy i szuwar pałki wąskolistnej *Typhetum angustifoliae*. Bogata jest również roślinność podwodna budowana głównie przez różne gatunki rdestnic. Natomiast w licznych, płytkich zatokach jeziora wykształciły się rozległe płyty zespołu grążela żółtego i grzybieni białych, zbiorowisko bardzo cenne pod względem przyrodniczym i podlegające ochronie wg prawa unijnego. Występujące tu obficie grązeł żółty *Nuphar luteum* i grzybienie białe *Nymphaea alba* są roślinami objętymi ochroną. Oczywiście wszystkie zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej jeziora nie zostały zlokalizowane. Można z całą pewnością zakładać, że budowa w pobliżu wielkiej kopalni żwiru oraz zakładana zmiana stosunków wodnych z całą pewnością zakłóci równowagę biologiczną jeziora, a być może spowoduje jego całkowite zniszczenie.

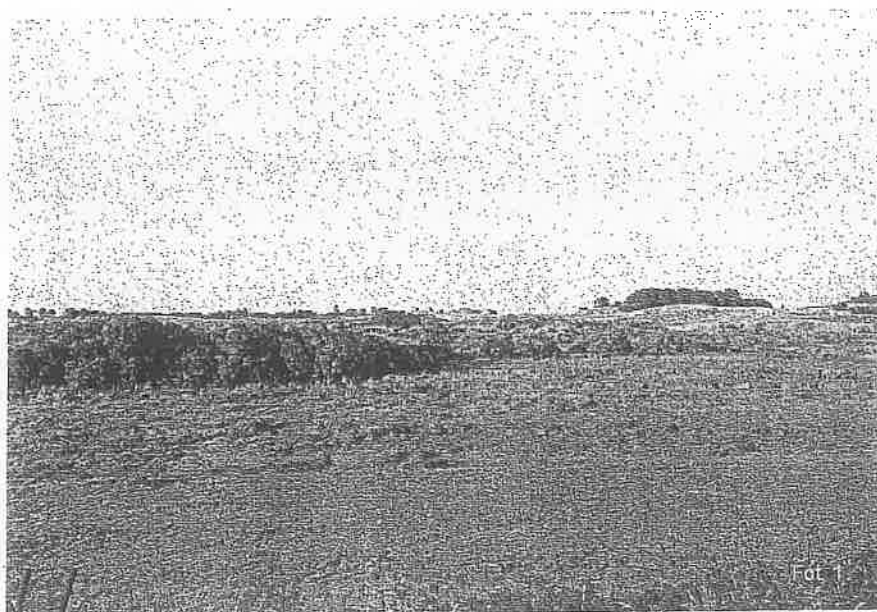
Podsumowując należy podkreślić, że przynajmniej taką charakterystykę fitosocjologiczną winien posiadać wykonany przez EkoKoncept i przedłożony przez inwestora raport OOS. Pominięto tu i tak szereg faunistycznych, gdyż tylko jedna wizja lokalna nie była w pełni wystarczająca do ich pełnego opisu. Należy ponadto stwierdzić, że jest to miejsce bytowania bądź żerowania wielu rzadkich i prawnie chronionych gatunków zwierząt jak czapla czy orzeł bielik. Jest oczywiste, że uruchomienie zakładu wydobywczego i zakładu produkcji kruszyw spowoduje całkowite zniszczenie fauny i flory w granicach zakładu i wpłynie negatywnie na jej stan w bezpośrednim otoczeniu.

4. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA PODKREŚLAJĄCA WALORY ŚRODOWISKOWE REJONU KOPALNI I JEJ BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA

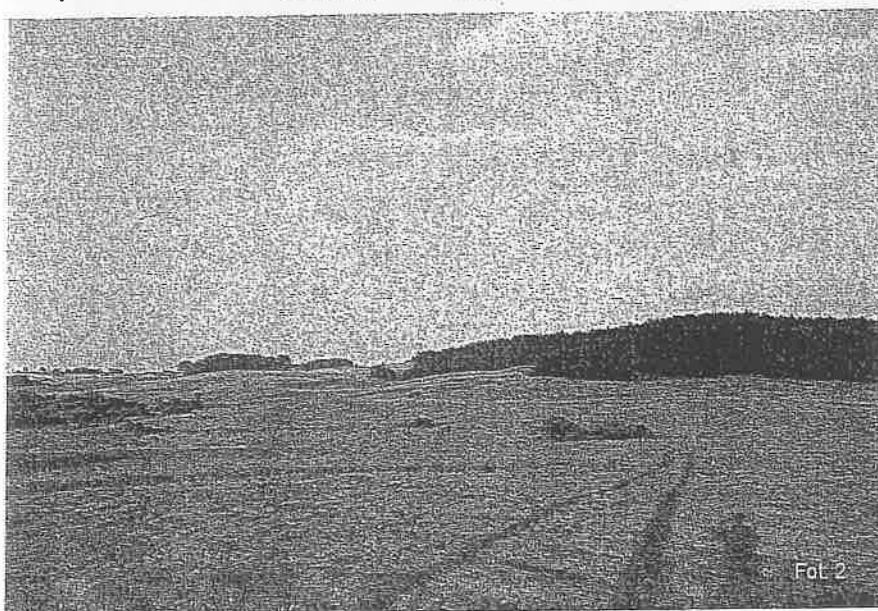
Dla potrzeb udokumentowania walorów środowiskowych rejonu przygotowano krótką dokumentację fotograficzną. Wraz z krótkimi opisami dokumentacja ta uzupełnia uwagi i komentarze zawarte we wcześniejszych punktach przedłożonej opinii.

Dokumentacja fotograficzna
walorów środowiskowych terenów złoża „Rasząg”

Fot. 1. Rozległy teren mokradłowy w zagłębieniu bezodpływowym, stanowi niezwykle cenne siedlisko rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt.

Fot. 2. Wschodnią część terenu eksploatacyjnego stanowią tereny leśne - istotny element korytarza ekologicznego łączącego Puszcze Napiwowsko - Ramicka i obszar Puszczy Piskiej

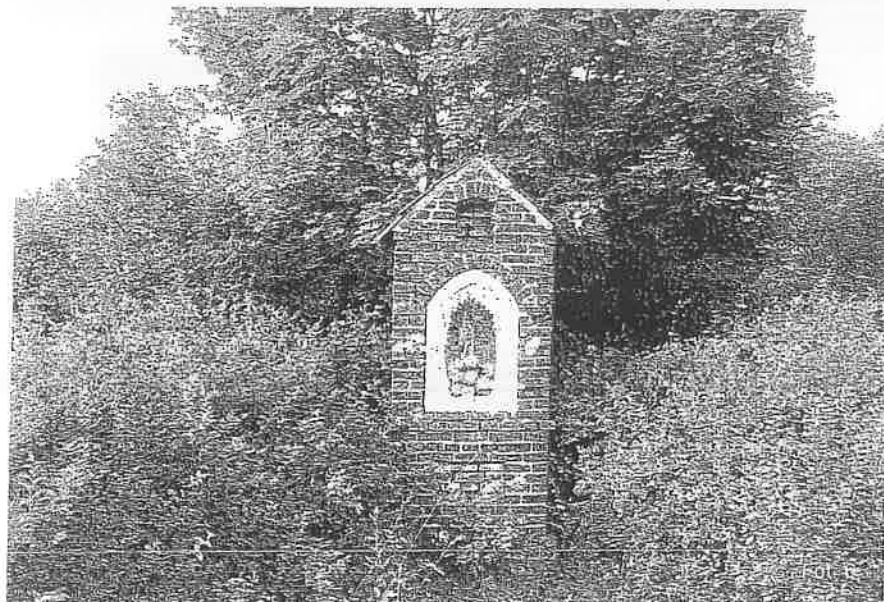
Fot. 3. Zabudowania w centralnej części terenu - eksploatacja ma być oddalona zaledwie 20 m od granic zabudowań.

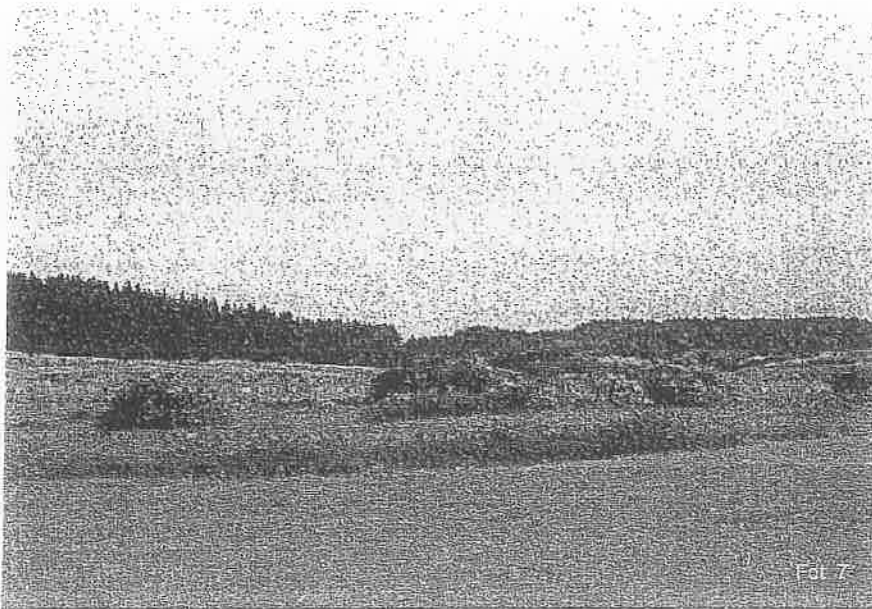
Fot. 4. W centralnej części zdjęcia widoczny jest zarys dolinki rowu RG stanowiącego jedyny dopływ Jeziora Rasząg.

Fot. 5. Młakowisko z którego wypływa rów RG

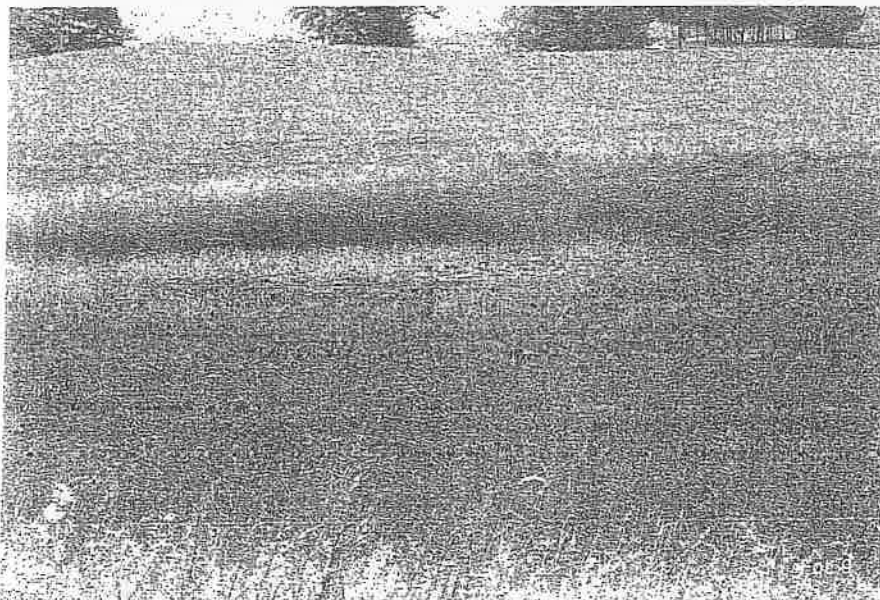
Fot. 6. Kapliczka w centralnej części terenu eksploatacyjnego - istotny obiekt wartości kulturalnych tj. kultu religijnego (zupełnie niezidentyfikowana przez wykonawców Raportu Oddziaływania na Środowisko)

Fot. 7. Obszar podmokły w centralnej części terenu eksploatacyjnego - stanowi siedlisko żerowania żurawi.

Fot. 8. Zagłębienia bezodpływowe - ostoja faunistyczna - eksploatacja złoża spowoduje ich całkowity zanik i likwidację

Fot. 9. Typowe siedlisko szuwarowe w zagłębieniu bezodpływowym - ostoja żurawia i innych rzadkich gatunków chronionych.

Fot. 10

Fot. 10. Lokalnie wydobywany przez miejscową ludność żwir dla potrzeb lokalnych - taka skala eksploatacji nie stanowi zagrożenia środowiskowego.

Zagrożenia - problem rowu RG

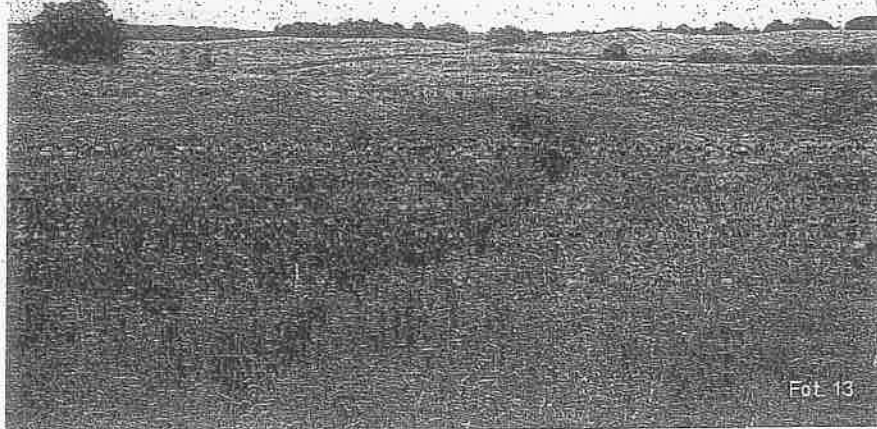
Fot. 11

Fot. 11. Porozcinany licznymi zagłębieniami bezodpływowymi obszar lokalnej wysoczyzny ciągnącej się na południowy wschód w kierunku wsi Rumi. To tutaj infiltrująca woda „wchodzi” w obieg hydrograficzny i po przejściu przez ośrodek gruntowy jest odprowadzana za pośrednictwem rowu RG do Jeziora Rasząg.

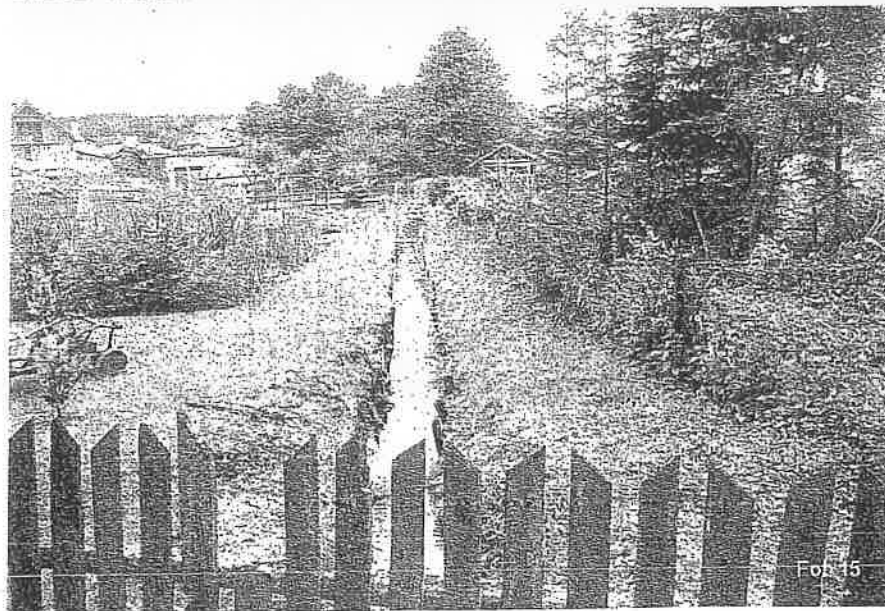
Fot. 12

Fot. 12. W kierunku południowo - wschodnim rozciąga się lokalna wysoczyzna stanowiąca obszar alimentacji źródeł rowu RG. Odcięcie tego obszaru poprzez wyrobisko żwirowni od Jeziora Rasząg spowoduje całkowite wyeliminowanie spływu powierzchniowego rowu RG jak i bezpośredniego zasilania podziemnego.

Fot. 13

Fot.13. Wijący się wśród pól rów RG płynie od obszaru źródłiskowego (typowa mlaka) do Jeziora Rasząg.

Fot. 15

Fot.14, 15. Rów RG - główne źródło odnowy wód jeziora Rasząg. Nawet w dłuższych okresach bezopadowych przepływy rowu są znaczącym źródłem zasilania jeziora. Rów ten w skali roku wprowadza do jeziora ilość wody stanowiącą przynajmniej 20 - 30 % jego objętości.

Fot.16. Jezioro Rasząg o powierzchni 30,5 ha, maksymalnej głębokości 5,9 m i średniej głębokości 2,8 - 2,9 m. Nie ma wątpliwości co do faktu, że eksploatacja żwiru na zakładaną skalę spowoduje groźne i idące daleko w skutkach zachwianie lokalnych stosunków wodnych.

Wniosek końcowy

Eksploatacja złoża Rasząg spowoduje likwidację wszystkich fotograficznie zobrazowanych siedlisk położonych w granicach złoża. Skutki eksploatacji złoża będą odczuwalne przez najbliższych kilkadziesiąt lat – oddziaływanie inwestycji z pewnością nie zamknie się w granicach obszaru górniczego lecz będzie zarówno środowiskowo jak i społecznie odczuwalne na terenach sąsiadujących.

REASUMUJĄC:

Należy ponownie rozważyć zasadność lokalizacji tak dużego zakładu górniczego i zakładu przetwórstwa kruszyw na tym terenie. Jest oczywiste, że wdrożenie zamiarów inwestora przyczyni się do poważnych wielkoobszarowych strat środowiskowych, oraz nie pozostanie bez poważnego wpływu na lokalne uwarunkowania społeczne.

5. WNIOSKI KOŃCOWE

- Przedłożone opracowanie zleczone przez Pana (dzierżawca jeziora Rasząg) ma na celu podkreślenie lokalnych wartości środowiskowych terenów położonych we wschodniej części wsi Rasząg w gminie Biskupiec. Ponadto celem przedłożonej pracy jest podkreślenie merytorycznych niedostatków i błędów przedłożonego raportu oddziaływania na środowisko przygotowanego dla potrzeb uruchomienia eksploatacji i przeróbki kruszyw.
- Zamiary inwestycyjne są zgodne z aktualnym „Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego”, jednak ewidentnie naruszają zapisy zdecydowanie bardziej aktualnego dokumentu planistycznego, jakim jest „Studium uwarunkowań i przestrzennego zagospodarowania przestrzennego gminy Biskupiec”
- Wykonany w 2007r przez firmę EkoKoncept „Raport oddziaływania na środowisko, nie jest opracowaniem wiarygodnym. Został on zrealizowany ewidentnie na „użytek” inwestora, nie charakteryzuje ani lokalnych wartości środowiskowych i nie jest on dokumentem informującym lokalne społeczeństwo o potencjalnych zagrożeniach ze strony inwestycji. Nie zawierając rzeczywistych charakterystyk środowiskowych, praktycznie nie odnosi się do zagadnień krajobrazowych oraz zmian stosunków wodnych.
- Raport pomija ponadto szereg innych zagadnień. Charakterze formalnym (np. nie analizuje poszczególnych typów oddziaływań), nie posiada wykazu wykorzystanych materiałów, nie dostrzega możliwości lokalnych konfliktów społecznych (które przecież mają miejsce od ponad roku). To wszystko sprawia, że jest to praca o wątpliwych wartościach merytorycznych.
- Nie ma najmniejszych wątpliwości co do faktu, że inwestycja nie zamknie się z uciążliwościami w granicach własności gruntowej. Brak jest badań i obserwacji, które pozwoliły by wyeliminować brak oddziaływania na jezioro Rasząg. Oddziaływania zewnętrzne mogą być ponadto bardzo odczuwalne przy eolicznym wynoszeniu frakcji pylasto-piaszczystej z terenu kopalni. Pośrednio poprzez utratę walorów krajobrazowych będą generowane straty społeczne- głównie w zakresie agroturystyki.
- Bezpośrednio na terenach przeznaczonych pod eksploatację, stwierdzono obecność chronionych zwierząt i roślin. Poprzez wizję lokalną i dokumentację fotograficzną podjęto próbę pełniejszego przybliżenia i scharakteryzowania lokalnych wartości środowiskowych.

2021/09/11

2021.4

PLIK WIDOK ANALIZY POBIERANIE DANYCH WYSZUKIWANIA

Geoportals krajowy

pol ▼

RASZĄG

1.028s Geoportals krajowy | Załadowano

2.529s Zoom | Zakończono

10.433s Geoportals krajowy | Załadowano

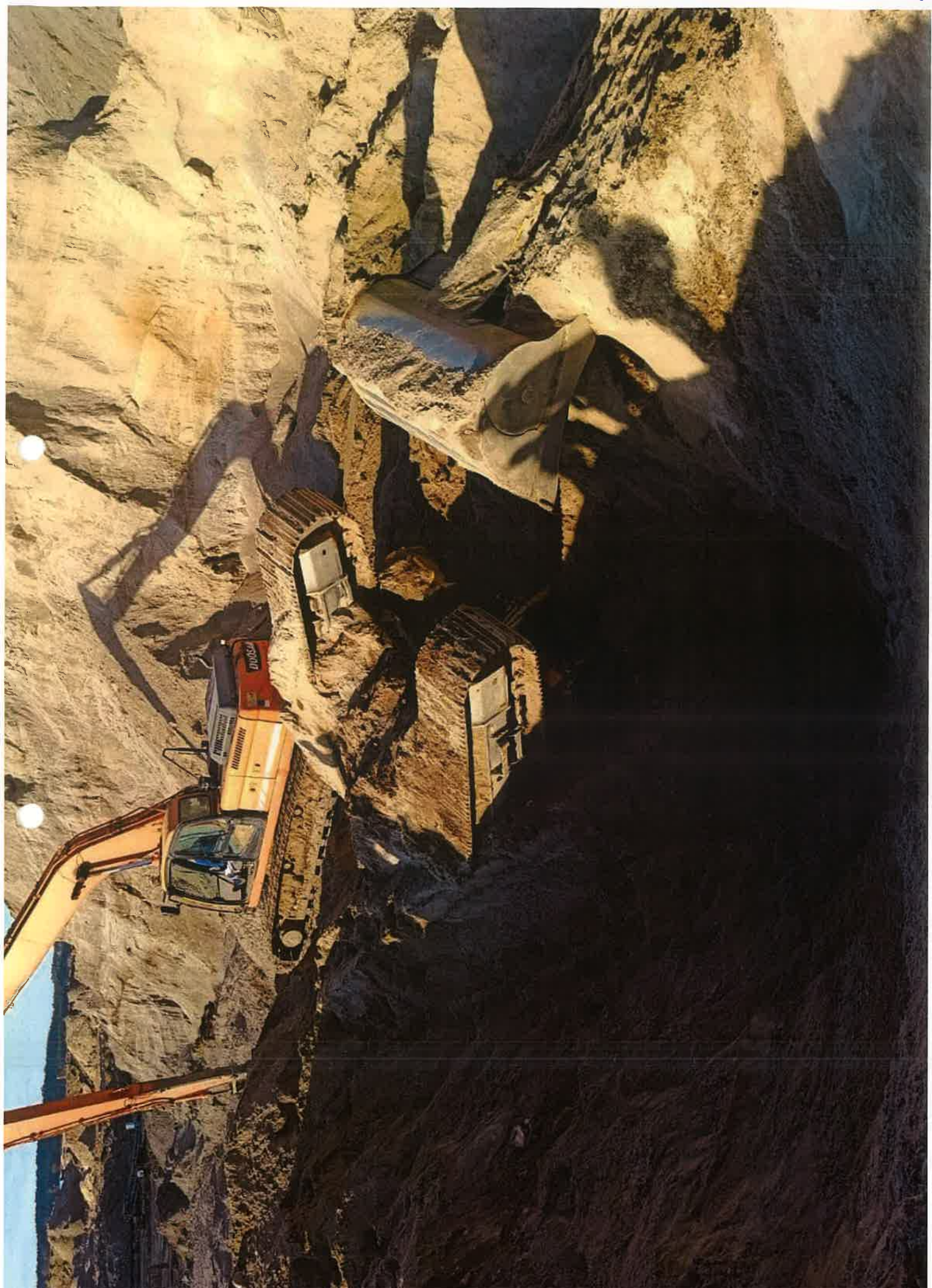
Ta strona używa ciasteczek (cookies), dzięki którym nasz serwis działa lepiej. [Dowiedz się więcej](#).

Rozumiem

20.5

2007

Załącznik nr 8

RADNI RADY MIEJSKIEJ W BISKUPCU, Al. Niepodległości 2, 11-300 Biskupiec

Cieślak Krzysztof – data , podpis,.....

Dudził Tomasz – data , podpis,.....

Gacloch Paweł – Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej– data ,
podpis,.....

Gutowski Mariusz– data , podpis,.....

Iwańska Sylwia– data , podpis,.....

Kostka Elżbieta– data , podpis,.....

Matwiejecz Marcin – Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej– data ,
podpis,.....

Modlak Katarzyna– data , podpis,.....

Radziszewska Alina – Przewodnicząca Rady Miejskiej– data ,
podpis,.....

Skrajnowski Michał– data , podpis,.....

Staniszewski Marek– data , podpis,.....

Staszak Andrzej– data , podpis,.....

Szczawiński Janusz– data , podpis,.....

Zieliński Ryszard– data , podpis,.....

Zygmuntowicz Angelika– data , podpis,.....

